

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ӨНЕР УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИСКУССТВ

ШАБЫТ

Кенес Дүйсежеев

Айлық журналы
Ежемесячный журнал
24.10.2017

Қазақтың жүрегі тоқтамасын, өнердің жүрегі тоқтамасын деп отырғаным сол. Өнерін өлтіріп алған қазақ ел болып оңбайды, елінен айнып қалған жүрек - жүрек боп соғып жарытпайды. Екеуі бөлінбес бір бүтін, тұтас дүние деп есептеймін. Ендеше, жүрегіміз тоқтамасын!

Әшірбек Сығай

Ағалар алқасы:

«Шабьт» журналының негізін қалаған:

Сығай Ә.Т. - Қазақстанның еңбек сіңірген өнер қайраткері, профессор

Мұсаходжаева А.Қ. - Қазақстанның халық артисі, профессор

Дүйсекеев К.Д. - Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, профессор

Мұқанова Р.Қ. - Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, профессор

Мұқышева Н.Р. - өнертану ғылымдарының кандидаты, профессор

Юсупова А.К. - өнертану ғылымдарының кандидаты, доцент

Асылбекова А.М. - өнертану ғылымдарының кандидаты, доцент

Қадырәлиева А.О. - өнертану ғылымдарының магистрі, театртанушы

Редакция мүшелері:

Бас редактор: Бақытбек Рухия

Редактор: Егеубаева Еңлік

Дизайнер: Тоқтар Жетпісбай

Фотограф: Мамбеталиев Саян

Тілшілер: Ризабек Арна

Рахметуллаева Илан

Отарбаева Айгерим

Жумадилова Малика

Жаркенова Жұлдыз

Мұратбек Жақсылық

Редакцияның мекен-жайы:

Байланыс телефоны: 87074825011

Редакцияның басылым бөлімі

Мекен-жайымыз: Астана қаласы, Тәуелсіздік даңғылы 50, 2 қабат №237

E-mail: shabyt_zhurnal@mail.ru

ШАБЫТ

Алғашқы әсер немесе дәстүрлі Ес-Аймақжаңа маусымның шымылдығын түрді2

Тозбайтын, өшпейтін өнеге5

Фестиваль органной музыки, посвященный 50-летию органного класса Казахской национальной консерватории имени Курмангазы 6

Кеш 7

Армандар орындалады 12

Бүгінгі анимация туралы 14

«KN» ұсынады..... 16

Босқа етіп жатқан уақыт.... 18

Сенім жолында 19

«Қазіргі уақыттағы қазақ қолөнеріндегі құс бейнесінің ерекшелігі 20

Город, где растут личности25

**Жанында
жүр жақсы
адам**

4-бет

**Тоғыз жыл
күткен
жеңіс...**

10-бет

**Отечественный
брак**

23-бет

Алғашқы әсер немесе дәстүрлі Ес-Аймақ жаңа маусымның шымалдығын түрді

Оқу ордамыз студент жастардың білім көкжиегін кеңейтумен қатар, мәдени-рухани өмірлеріне де үлес қосуды мақсат етеді. Ай сайын еліміздің мәдениетіне еңбегі сіңген тұлғалармен кездесу өткізіп, шығармашылығымызға шабыт сыйлайтын рухани кештің өтуі соның дәлелі. Бастауы ғасырдан ары жатқан бірлестіктің отын сөндірмей, ізін жалғұшы әрі бүгінгі жас буынға аманаттаушы театр сыншысы, профессор Әшірбек Сығай екенін де жақсы білетінмін. Оқу жылы басталғалы «Ес Аймақ» жайлы жиі естіп, осы жолы кіммен кездесу өтетінін және қандай форматта болатынын ойша көз алдыма елестетіп те жүрдім. Сан түрлі ойды артқа тастап екі апта дегенде аталған күн де, аталған сағат та жетті.

11.10.17ж. 11:00 де кездесу кешіміз бастау алуы керек болатын. Сағат тілі 10:52 көрсетіп тұр. Көрермендер де лек легімен келіп, орындықтарға жайғасып жатты. Әдеттегі кездесулерде көрермендерді сарылтып қойып, аталған уақытта 20-25 минут кешігіп келетін, уақытының тығыздығын алға тартатындар біршама зиялы қауымға етіміз үйренген «алі басталмайды ғой», - деген ойдан да алыс болмағанымыз жасырын емес. Қателесіппін. Ойлы жүзі мен сабырлы кескіні үлкен ойға жетелейтін осы бір талантты тұлға бізді Өзі күтіп тұр екен. Бұл оқу орнында алғашқы рет кездесуге қатысып отырған менің де ойым жинақталмай, жанымдағы студент достарыма да назар сала сыни көзбен қарап отырдым. Осылай сан сакқа шашырап отырған ойымды бір сәтте жиып алып, денемде ток өткендей дір еткізіп, жуапкершілік пен сенімді

бірдей сезіндірген сәт көгілдір экраннан «Ес Аймақ» мәдени-танымдық бірлестігі жайындағы видео жазбаның көрсетілуі еді. Әлдебір рух пен ішкі сенім сыйлаған осы жазбадан кейін өзімді еркін сезіне бастадым. Әдеттегідей жүргізушінің ресми сөзінен басталып, кеш қонағы да таныстырылды. Жайғасқан қонағымыз әңгімесінің әлқиссасын шығармашылығы жайлы толғап кетпей, кеш қонағы ретінде шақырғанымызға алғысын білдіріп бастауынан ендігі айтар әр сөзін ешбір кітап пен ғаламтордан таба алмайтынымызды ұққандаймыз. Одан әрі «Өнер деген жүректен шығып жүрекке жетуі керек.

Жүректеріңізбен түсініп осында келіп отырған әрқайсыңызға рахмет» деп сөзін жалғаған таудай талант иесінің «Ұлылық қарапайымдылықта» деген сөздің дәлелі екеніне күмәніміз қалмады. Байқайсыз ба, әдетте, шынайы өнердің жанашыры, жан-тәнімен өнерге бар жүрегің арнаған нағыз таланттардың түр әлпеті, әдеттегі біз секілді қарапайым адамдардан әлдеқайда өзгеше келеді. Рас. Өзгеше болғанда да сондай бір-ақ рет көрсен жадыннан өле өлгенше ұмтылмайтын, әлдебір мұң немесе өкініш табы бардай сұраққа толы жанары нұрға тұнып тұратын. Иә, бірақ ондайлар санаулы. Себебі, нағыз таланттар санаулы. Осындай санаулылардың бірі әрі бірегейі, тұрасынан тіке сөйлейтін, жалпақтаудан аулақ, қазақтың бағына біткен өнер иесі, композитор, ҚР еңбек сіңірген қайраткері Кеңес Дүйсекеұлы Дүйсекеев кешіміздің қонағы болған еді.

«Мен өнерге кеш келген адаммын», - дегенімен, композитор бойындағы ән өнеріне деген махаббат пен бойындағы таланты анасының ақ сүтімен келгені сөзсіз. Өзі өмірге келген шайырлар мен дүлдідер мекені жыр елінің де табиғатына ән өнерінің жақын болуына ықпалы тимеуі мүмкін емес. Сұхбат барысында да бала күнінде есінде қалған көптеген детальдар әннің дүниеге келуіне себепкер болғанын айтып ағынан жарылды. Кіндік қаны тамған Қызылорда өңірінде алты жылға жуық ғана ғұмыр кешсе де, сол алты жылдағы жадына тоқыған барлық құндылықтар 60 жылдық өміріне жетерліктей еді.

Қазақтың бұлбұл әншілері Мақпал Жүнісова, Роза Рымбаева сынды хас таланттарға ән жазып, қазаққа қайталанбас ғажап туындылар тарту еткенін де білеміз. «Әніме әнші таңдауда қателескен емеспін», - дейді композитор. Оған шүбә жоқ. Себебі, әнін Кеңес Дүйсекеев жазған эстараданың күміс көмей, жез таңдайлары орындап жүрген әндерді

тындармандар жазбай танитыны анық. Бүгінде осы әндердің алғашқы жолын бастасак, тындармандар ынылдап жалғасын айтып кетер, Абай ағамызша айтсақ есті әндердің қатарында: Р.Рымбаева «Сәлем саған туған ел», М.Жүнісова мен С.Жұмағалиев «Ғашықтар жыры», Ж.Жексенұлы «Өкінбе сен», Жігіттер квартеті мен М.Ілиясова «Айнакөл» туындылары бар.

Композитордың авторлық әуезді әндерін тындай отырып, ол әндердің дүниеге келу себебін де естідік. Әр әнге жеке тоқталып, түсіндіруге тырысқан тұлғаның әр сөзін ойланып, жас буынға керегін өлшеп-пішін сөйлегенінен тектілік тегінде бар екенін аңғарып, қайран қаласың.

Әдеттегі бірсарынды сұрақтар мен ресми жауаптардан өзгеше, сыр сұхбат ретінде өткен бұл кездесуде көптеген естеліктер айтылып, бүгінгі ән өнерінің жетістіктері мен кемшін тұстары да айтылды. Атап айтсақ, бүгінгі күні бір ән жазып «мен композитормын», - деп кеуде соғып жүргендердің көбеюі, композитор мен сазгердің ара жігін ажырата алмайтын халге жеткеніміз.

«Мен Сыр елінде, Қаракұмда көш үстінде туған қазақтың», - деп әңгімесін жалғаған композитор бүгінде Сыр өңірі мен Маңғыстау фольклорінің әлі де толық зерттелмей келе жатқанын да тілге тиек етті. Арқа мен Батыс өлкесінің фольклоры жақсы зерттелген, ал мен атаған аймақтарға әлі де болса зерттеулер жүргізілсе деген ойын жасырмады. Бұл шындықта өнерге деген махаббат, оның арғы жағында өнерге деген адалдық еді. Ашыла сөйлеп ағынан жарылған композитор музыкалық училищенің дайындық курсына түскенінен, консерваторияны аяқтағанға дейінгі әрбір қызықты оқиғасымен де бөлісіп, жиналғандарды күлкіге қарық қылды.

Бүгінде еліміздің аға буын ақсақалдарының қатарына еніп, жетпіс жасқа аяқ басқан халықтың сүйіктісі жанында сырын ақтарып, жай күйін айтқызбай-ақ түсінер достарының сиреп қалғанын да бір ауыр күрсініп барып былай жалғастырды: «Сейдолла Бәйтереков, Тілес Қажығалиев, Жолан Дәстенов секілді біртуар композиторлар өмірден ерте өткені жаныма қатты бағады. Әріптестерім өмірден өткенде көбісі маған келіп көңіл айтты. Кеңес сен нағыз жақындарыңнан айырылдың деп. Осындай қатты жақын тұтатын достарымыңның ішінде марқұм Әшірбек Сығай ағайларың да бар еді. Бұл өмірден өткендердің әрқайсысының ішінде бір күйік кетті. Тәңір жақсы адамдарды ерте алады дейді ғой», - деп аз ғана үнсіз қалып, одан әрі естеліктер айтсам көңілім босап кетеді деп сөзін тоқтатты. Осы сөзден кейін отырған әрқайсымыз соншалықты кең жүрек иесінің эптак көңіліне қызыға қарадық.

«Махаббат деген менің түсінігімде қуаныш болуы керек», - деп бар әңгіменің түйін жасаған

халқымыздың ән өнерінің көш басында тұрған тұлға, сан қилы соқпағы көп өнер жолында қаншама қиындық пен арпалысты басынан кешірсе де, өнерге деген адалдығын жүрегінің түкірінде сақтай білген жан.

Көңіліміздің төрінен әлі біразға дейін орын алатын бұл әсерлі кездесуден түйгеніміз мол болды. Тек ән жазатын композитор емес, оперетта, симфония поэма-картиналардың авторы ретінде шет елді мойындағып жүрген осынау ұлтымыздың мақтаншының жанымызда жүргеніне шүкір дедік. Бәлкім, дәл осындай кездесуде осындай сөзі өзге де бір адам айтуы мүмкін еді. Мәселе осында, ханның айтқанын құл да айтады, бірақ аузының дуасы жоқ. Дуалы сөз иесі кімді айтады? Сөзі мен ісі сәйкес келетін, елінің сеніміне ие болған кісінің сөзін айтады. Қонақ болған Кеңес ағамыздың өз аузынан естіген әрбір сөзі мен тілегін өзге ешбір жанның сөзімен алмастыра алмайтынымызды түсіндік. Ұлылардың жалғасы отырған жастарға үлкен үмітпен қарады. Бұл кездесу енді қайталанбайтынын, болған күннің өзінде дәл мұндай әсермен әңгіме өрбітпейтінімізді сезіп, ішім алабұртып сала берді. Алғашқы әсерімді мәңгі есте сақтап қалу үшін қағазға түсіргенді жөн көрдім. «Ес Аймақтың» келесі отырысын да асыға күтем. Қандай әсер алар екенмін?! Сен де рухани жаңарып, жан дүниенді асыл сөзбен байытқың келсе, кездесуден қапы қалма, жас дос!

Бейбіт ӘЛКЕЕВА

Т.Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер академиясы.

«Театрғану» 3 курс

Жаныңда жүр жақсы адам

Әуелде Алла-тағала адам баласын эзиз етіп жаратқан. Құлым деп сүйіп құрметтеген. Өзге жаратылыстан өзгеше болмыс беріп, ақыл зермемен айбынын аскактатқан. Табиғатын тазалыққа, ізгілікпен жақсылыққа бұрған. Бірақ пәни жалғанда жалғыз жаратушының жарылқау беріп жазалап, сынақ берін мазалаған сәтінде сынып кеткен тағдырлы жандар аз болмаған. Алайда күйзелсе де күтімін тауып күбірлеп, ақырын жүріп анық басқан абзал жандар қаншама солардың бірі және бәрегейі, Қазақстан Республикасының өнер қайраткері, еңселі ел ағасы композитор Кеңес Дүйсекеев болатын.

*Өлді деуге болама айтыңдаршы,
Өлмейтұғын артына сөз қалдырған.
Ибаһим Құнанбайұлы*

4

Бүгінде киелі өнер шаңырағы, казак ұлттық өнер университетінде дәріс окитын дара тұлғамен "Ес-аймак" мәдени танымдық бірлестігінде кезекті кездесу өтті. Кейіпкеріміз тыңдармандарымыздың құлағының құрышын қандырып, әуелеген аскак әндері арқылы, қалың жұртшылықтың алқауына бөленді. Тағдыр жолының бұралаң бұлқыныстарынан, кия беттерінен қымсынбай ғұмыр қиындығын еңсерген аяулы ұстаз Кеңес ағаның өмірімен шығармашылығы жан-дүниемізді тебірентіп, буығып жатқан бұлақтардың көзін ашып, көңілге күдік қалдырмай көсегеміздің көгеруіне үлкен ықпал етті. Саф алтындай таза өр мінезімен, рухты әндері ала таудай аскақтап менмұндалайды. Қажымас қайсарлықпен, тынымсыз тірліктің арқасында қолға келген құлын жырларының қайсы бірін айтсаңызда көңілге қонымды, жаныңа жағымды-ақ. Жалықтырмай, жабықтырмай жасампаз өмірге құштар етіп, өнерді сүйуге оның қадір-қасиетін бағалауға бастайды. Универистетіміздің өз арасында ардақты ел ағаларымен айына бір өтетін марқұм қазақтың бір туар дара тұлғасы, белгілі театыр сыншысы Әшірбек Сығай ағамыздың бастамасымен құрылған "Ес-аймак" мәдени-танымдық бірлестігінде қонақта болған Кеңес ағамыздың тұшымды ой-толғамдары, сыр шежірелері қай қайсымыздың болсын жан-дүниемізді тебірентпей тура алған жоқ. Әшірбек аға туралы ол кісінің кең парасатты тірлігімен, рухани жан-дүниесінің көрнектілігіне тоқтала келіп, арыстай азаматтың адалдығын, ақ жүректігін арғымақ аттың баласындай, айбынды азаматтық тұлғасын сағынышпен еске алды. Кеңес аға сөзін сабақтай келіп:

"-Мен, мен, мен едім", -деп айта алмаймын, өйткені ол ер тұлғалы Махамбет батырға жарасқан. Біздің Махамбет секілді қасымызда Исатайымыз жоқ, олай сөйлеу, олай айту Махамбеттің табиғатына тән" -деп ой түйсе, ән тұралы оның шығу себебі жайлы да жұрт біле бермейтін үлкен пікірді ортаға тастады. - "Әннің шығу тарихы болмайды, шығу себебі болады. Ән белгілі бір толғаныстан туатын, тәңірден берілетін тағдырлы дүние. Көп журналистер маған әннің тарихынан аз сыр шертсеңіз деп қолқалайды, сонда оларға қарап отырып қатты қарыным ашатыны бар", - дейді кейіпкеріміз. Түйіндеп келгенде Кеңес ағамызбен өткен кездесу, кең толғам, шынайы махаббат, үлкен парасатпен, өз биігінде, өз деңгейінде тереңге беттеп тебірентіп, жан-дүниемізді елжіретті. Сабылған сағынышымызды салықалы сарынға салып, әнмен әуелетті. Өскелең ұрпақ бойын рухтандырып, тәуелсіздігіміздің тарланы болуға жігерлендірді.

Жақсылық МҰРАТБЕК
«Кинотеледраматургия» мамандығы 1 курс

Тозбайтын, өшпейтін өнеге

Шешеннің құн жетпес қасиеті – шешендік сөздері. Шешендік өнердің қоғамда орны әрқашанда елеулі, тәрбиелік мәні зор. Сан ғасырлық тарихы бар шешендік сөздердің маңыздылығын насихаттай отырып, сөз құдіретін, сөз саптауларын терең түсініп, ойды ойлы да әдемі, шешен жеткізе білудің қажет екендігін, ұрпақ тәрбиесінде түсіндіруіміз ләзім. Бүгінгі таңда әрбір саналы қазақ азаматы халқымыздың сара жолынан, би-шешендеріміздің тұлғаларын танығаны жөн.

Біле білсек: "Сөзді – киелі, қасиетті", - деп таныған халқымыздың дүниетанымы, мәдениеті, тарихы, әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі, философиясы да осы сөз құдіретінде. Ол рас. Сондықтан да шешендікпен, көркемдікпен, әсерлі етіп сөйлеуді ірі дәстүрге айналдырсақ, нұр үстіне нұр деп білемін.

Алайда, қазіргі жастарымыздан тілімізге көрік беретін әсерлі, жағымды, сыпайы сөздерді есту қиынақ. Көпке күл шашқым келмейді, десек те, мектеп оқушылары мен студенттердің арасында жүргенде, қатты байқалады. Бәлкім, мектеп қабырғасындағыларға "Шешендік өнер" пәнін жүргізіп, жіті көңіл бөліну керек шығар. Шешендік сөздерге байланысты еңбектер аз емес. Мәселен, "Шешендік сөздер", "Бес ғасыр жырлайды", "Бабалар сөзі", "Сөз тапқанға қолқа жоқ", "Тозған қазды топтаған қарға жейді", "Билер сөзі", "Билер сөзі – ақылдың көзі", "Шешендік өнер", "Ел аузынан: шешендік сөздер, ақындық толғамдар, аңыз-әңгімелер", "Қазақтың шешендік сөздері" т.б. сынды топтамаларын, тіпті, керек десеніз, республика көлемінде шығатын газет-журналдарды да атауға болады. Жуырда жарық көретін, Қазақ ұлттық өнер университетінің Қорқыт ата атындағы ғылыми-зерттеу институтының жиырма бес томдық «Қазақ өнерінің антологиясы» жобасы аясында, шешендік сөздер бойынша бес том құрастырылып, жоғары деңгейде аяқталуда. Еңбектер, әрине, институт директоры Мырзатай Жолдасбековтің жетекшілігімен жүзеге асуда. Шешендік сөздер бұрындары да басылып шыққанымен, ел ішінде жиналмай жүргендерін жинастырып, нақты шешендік сөздерді топтастырып, еңбектердегі жанрішілік жүйелеу қайта қаралып, ғылыми айналымда жаңа көзқараспен жұмыс жасалды. Қалың көпшілікке ұсынып отырған жинақтарда, аталған би-шешендеріміздің барлығы да, сөз бастаған шешендігімен, ел бастаған көсемдігімен, қиыннан қиыстыра ұтымды тапқырлығымен, ел арасындағы жер, су, құн, жайлау, қыстау, еңбек жөніндегі талас-тартыстарға араласып, әділ төрелік айтқан, өзіндік орны бар, қайталанбас тарихи тұлғалар. Олардың бізге жеткен ғақлия сөздерінің ұрпақ тәрбиесінде септігі мол.

Сөз шеберлеріміздің шешендік сөздерін, жан-жақты ерекшеліктерін: А.Байтұрсынұлы, М.Ж.Көпеев, С.Сейфуллин, М.Әуезов, Б.Адамбаев, Н.Төреқұлов, С.Негимов, Ж.Дәдебаев, С.Дәуітов, Т.Кәкішев т.б. сынды ғалымдар өз еңбектерінде жан-жақты зерттеулер жүргізіп қарастырған. Б.Адамбаевтың шешендік сөздер жанрына қосқан үлесі ауыз толтырып айтарлықтай мол. Б.Адамбаев, М.Тілеужанов, М.Ж.Көпеев, Ж.Дәдебаев т.б. ғалымдардың әр жылдары ел арасынан жинап хатқа түсірген материалдары, қолжазбалары қаншама еңбектердің жариялануына мұрындық болды.

Би-шешендердің барлығы дерлік, игі жақсылармен жүздесін, олардың ғақлия сөздерін, өсиеттерін тыңдап, сөз айтыста сынға түсіп, сөз өнеріне ерте тәрбиеленіп жүрген. Ал абыз-ақсақалдар оларды, билікке араластырып, билік айтқызып, жүргізген биліктеріне, тапқырлықтарына үн қосып, құлақ түріп отырған. Демек, от ауызды, орақ тілді, әділқазы шешендеріміздің қай-қайсысын болмасын билікке ерте баулыған. Олар жастайынан сан алуан мәселелерді шешуде өз ойларын еркін жеткізіп, ал, есейген шақтарында ел арасындағы талай дауларға әділ төрелік айтып отырған. Олардың бірі – ел бастаған көсем, енді бірі – қалың жауға қарсы шапқан батыр, шабандоз, мерген, саяткер, енді бірі – ердің құнын екі ауыз сөзбен шешкен шешен, бірі – халықты ашса алақанында, жұмса жұдырығында ұстаған рубасы болса, енді бірі – дүйім жұртты аузына қаратқан би.

Қазақ тарихындағы, қазақ әдебиетіндегі би-шешендеріміздің шешендік сөздері қазақтар арасында ғана емес, қырғыз, өзбектерге де белгілі. Қытай, Моңғолия елдерінде қоныс тепкен қазақтар да шешендік сөздерімізді жаттап, жазып, оқып сусындап жүр.

Шешендік сөздердің барлығында дерлік тәрбиелік мән, үлгі, өнеге өте зор десек, әбден жетпейміз. Би-шешендеріміздің беделі және де ділмәр сөздері біз үшін қашанда биік, асқақ. Ғасырлар бойы сақталып, бізге жеткен және бізден кейінгі ұрпаққа да мұра болып қалатын, сөз шеберлеріміздің ділмәр сөздері сөйлеу мәдениетімізді игеруге қашан да үлесі зор.

Айкерім БИМЫРЗАЕВА

Фестиваль органной музыки, посвященный 50-летию органного класса

Казахской национальной консерватории имени Курмангазы

В прекрасном городе Алматы прошел знаменательное событие для мира классической музыки Казахстана, связанное со славной музыкальной историей исполнительства. Юбилей отмечала отечественная органная школа, образованная еще в 1967-м. Именно в этом году мастерами немецкой фирмы «Alexander Schuke» был установлен первый орган в Большом зале Государственного института искусств им. Курмангазы.

Юбилей ознаменовался чередой праздничных концертов. Они проходили на протяжении четырех дней, с 28 сентября по 1 октября, в стенах Казахской национальной консерватории имени Курмангазы. На первом концерте была представлена музыка, написанная для органа и камерного оркестра. В этот вечер прозвучали произведения композиторов разных эпох – И. Альбрехтсбергер, Г. Генделя,

И. Райнбергера, А. Бызова. Это говорит о популярности органа как солирующего инструмента в разные временные отрезки истории. Во всех произведениях на первый план выходили тембральные краски органа, они гармонично сливались или же, напротив, контрастировали со звучанием камерного оркестра студентов консерватории. Солисты – Заслуженный артист РК Габит Несипбаев и лауреаты международных конкурсов Адиль Несипбаев и Мария Омирбекова – раскрыли всё тембровое богатство органа.

Во второй и третий день фестиваля на сцене выступали студенты консерватории и Казахского национального университета искусств. Молодые учащиеся предстали в роли солистов. Они имели у публики большой успех, покорили их глубиной трактовки, виртуозностью, артистизмом и харизмой. Органисты отыграли большую часть произведений из мирового органного «фонда»: прелюдию и фугу C-dur Д. Букстехуде, канон И. Пахельбея, фугу И.С. Баха, токкату Т. Дюбуа, вариации Ф. Листа и миниатюры композиторов Казахстана.

В закрытии фестиваля принимали участие выпускники консерватории разных лет, ныне являющиеся преподавателями органного искусства в вузах Казахстана: Л. Акшпекова, С. Парахина, И. Гавриленко, Ж. Хидуанова, Л. Латышова, В. Сейтбатталова, С. Абильханова.

Зрелая и мастерская игра органистов оставила большое впечатление у публики. Перед зрителями предстали масштабные музыкальные полотна: И. С. Баха, Ф. Мендельсона, Л. Бозьмана, Ж. Алена. Старшее поколение органистов дали достойный пример молодым музыкантам.

Фестиваль и череда концертов принесли огромное количество положительных эмоций и творческого вдохновения для музыкантов. А слушатели стали свидетелями исторического события и музыкального фурора в замечательном городе Алматы.

Денислам ТУЛЬБАЕВ,
«Музыкаведение» курса 4

КЕШ

«Кеш» драмасының авторы - белорусь драматургы Алексей Ануфриевич Дударев.

Пьесаны қазақ тіліне аударған - акын, халық жазушысы, Мемлекет және қоғам қайраткері, қазақтың маңдайына біткен талантты тұлға Фариза Оңғарсынова. Осы шығарманы аударуға не себеп түрткі болды екен деген ой келді бізге? Мүмкін, жалғыздық деген тақырып өзінің өмірінде үлкен рөл алғандықтан ба екен, әлде ол тақырып жанына жақын болғандықтан ба?! Өзінің тағдырына, жүрегіне жақын болғандықтан таңдаған секілді аталмыш пьесаны. Иә.. жалғыздық тек Жаратқанға ғана жарасқан!

Енді А.Дударевтің аталмыш пьесасының желісі бойынша Қ.Қуанышбаев атындағы Мемлекеттік академиялық қазақ музыкалық драма театрында сахналанған «Кеш» спектакліне тоқталсақ. Қойылымның премьерасы 2009 жылы 5 наурыз күні өтті.

Пьесаны сахналаған режиссер – Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, аталмыш театрда жұмыс атқарып, көптеген қойылымдарды қойып жүрген Ұзақов Болат Қасымжанұлы.

Біздіңше режиссер осы шығарманы таңдауының өзі өте дұрыс шешім деп ойлаймыз. Терең ой мен идеясы бар, өзекті мәселелерді қозғайтын, мағыналы сөздер мен көркем жазылған пьесаның өзі қойылуға сұранып тұрғаны анық. Б. Ұзақов туындыны сахналаған спектакльде айта кетер кейбір алып-қоспаларды атамасақ, аса үлкен өзгеріс жасамаған. Біріншіден, пьесадағы Гастриттің үлкен қызы, Мультиктің Гришкасы және Ганның Иванькасы құдықтың қасында ойнап жүргендері, ал карттардың соларға қарап отыратын сахнасы алынып тасталынған. Екіншіден, кейіпкерлер белорусь елінің сенімі христиан дінін емес, ислам діні етіп келтіріген. Яғни, қойылымда Мультик пен Гастрит арасындағы диалогтен: «Мен сәрсенбі күні өлем, жұма күні шығарып, құран оқисындар», - сынды сөздерінен ислам шариғатын білдіретінін, белорусь емес, қазақ ауылдарын мысалға келітіріп отырғанының куәсі боламыз. Үшіншіден, пьесадағы кейбір диалогтердің қысқартуларын байқай аламыз. Мінеки, осы ерекшеліктер болмаса, пьесаға қатты өзгертулер енгізілмеген. Ол енгізуді қажет етпейді де.

Режиссердің суретшімен жасаған жұмысы көңіл қуантады. Қойылым суретшісі – Д.Доспаев. Пьесада суреттегендей құдық, ескі үйді сахнадан көре алдық. Құдықты шынайы етіп, «өзімдікі, өзім жасағам» деп Мультик айтатын ағаш орындық та тамаша жасалған. Васильдің сол орындықта отырып, құс ұясын жасауы да оның бейнесін одан әрі айқындай түскендей. Сол ұяны ағашқа қарай ілуінен, жоғарыдағы тура сол секілді қаптаған ұялармен режиссер мен суретшінің айтқысы келген ойын айқындайды. Ол ұялар арқылы әр адамның өз үйіне, Отанына оралуы керектігін айтқысы келеді. Бірінші актінде үй жанындағы Василь шығып қарайтын дөң ағаш та әдемі бір үйлесіммен ауыл атмосферасын беруге өзіндік үлесін қосып тұр. Ал, екінші актінде (антракттен кейін) ауысатын декорацияда үйдің іші, оның ішіндегі Гастрит ажал құшатын пеш, Мультик бұрап тыңдап, тіпті сөйлесетін радиосы, орындық, жайлы төсек, шатырлап жанып жатқан от та, тіпті суға арналған шелектің орны да өзінше бір сәйкестік тапқан.

Спектакльді музыкамен әрлеп, жұмыс жасағандар – М.Мырзақұлов пен Г.Әшинова. Біздіңше, музыка өте орынды тандалған. Әсіресе, Мультиктің күнмен сөйлесетін тұстағы жан тыныштандыратын музыка спектакльден тамаша әсер алуға жәрдемін тигізеді. Ганна хат алып келіп: «Биле, Василь, «Бойжеткенді» биле», - деген сахнадағы көңілді ән, сонымен қоса, Ганның ұлының атынан Василь радиодан арнаған әні қойылымға аз да болса көңілділік, жайдарлылық сыйлап тұр.

Ал, ендігі кезекте спектакльде ойнаған актерлердің ойынына тоқтасақ. Бірінші құрамда: Мультик – Қазақстанның Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері А.Омар, Ганна – Қазақстанның Республикасының Еңбек сіңірген әртісі Р.Омарханова, Гастрит – Қазақстанның Республикасының

Еңбек сіңірген қайраткері М.Қайсанов, екінші құрамда: Мультик – Қазақстанның Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері Б.Ыбраев, Ганна – актриса К. Қожахметова, Гастрит – Қазақстанның Республикасының Еңбек сіңірген қайраткері М.Қайсанов.

Мультик (Василь) – пьесада барлық адамгершілікті бойына сіңірген идеал тұлға. Ол – нағыз адамға лайықты іс-әрекеттер жасап, тек жақсылықты көреді, тек жақсылықты іздейді. «Мен жек көре алмаймын», – деп өзі айтпақшы, мейірімділік тұнып тұрған ол тіпті Гастритке ашуланса да, артынан оның қиналып жүргендігін айтып, оны аяйтынын, түсінетінін аңғарамыз. Осы рөлді бейнелеуде актер А.Омар оның адалдығын көрерменге жеткізе білді деп ой қорытамыз. Гастритке қатты ашуланған сәттері бар, әрине, ол болуға да тиісті. Дегенмен Мультиктің адами қасиетін, адамгершілігін жеткізе білді. Әсіресе, Ганнаға ұлының атынан хабарлама жасағанын Гастрит айтып қойғандағы қиналысын, ұяңдығын тамаша жеткізді деп білеміз. Сонымен қоса А.Омардың ойынынан қаншама жылғы қиындықтарды жеңе білген, әлі бойында бар қайраттылық пен Ганнаға сезімін білдіруге ұялып жүрген ұяңдығын байқауға болады.

Ал, екінші құрамдағы актер Б.Ыбраевтің ойынынан біз жігерлілікті, туған жерге деген сүйіспеншілікті, еңбекқорлықты, ең бастысы мейірімділікті байқай аламыз. Дегенмен, актердің Мультигі белорусь емес,

қазақтың қарапайым ақсақалына ұқсап кететін тұстары көп. Б. Ыбраевтің бейнелеуіндегі ең әдемі әсер ететін тұс – ағашқа шығып, дауыс шыққан жакка қарап, үмітпен, сағынышпен, мейіріммен қараған жері. Расымен де балалары қазір келіп қалатындай тағатсыздана қарағанда, тебіренбеу мүмкін еместей. Актер бейнелеуінен жан жылуын адамдарға сыйлай алатын, қарапайым қарияны көре алғанымыз анық.

Ганна – қаншама зұлмат заманды басынан өткерген, соғыста да жүріп, үш баласынан, күйеуінен айырылған, жалғыз ұлы хабарсыз кеткен бақытсыз кейуана. Алайда, бақытсыз дегенге аздап келіспеуге болады. Себебі оны сыйлайтын, құрметтейтін, жақсы көретін екі көршісі бар. Өзі сөзге сенгіш аңғал, еңбекқор, жұмыссыз отыра алмайтын, тіпті бұрынғы әдеті бойынша бір шелек толтыра су алатынының өзі сүйсіндірмей қоймайды. Марқұм жолдасын сыйлағаны соншалық, суретінен

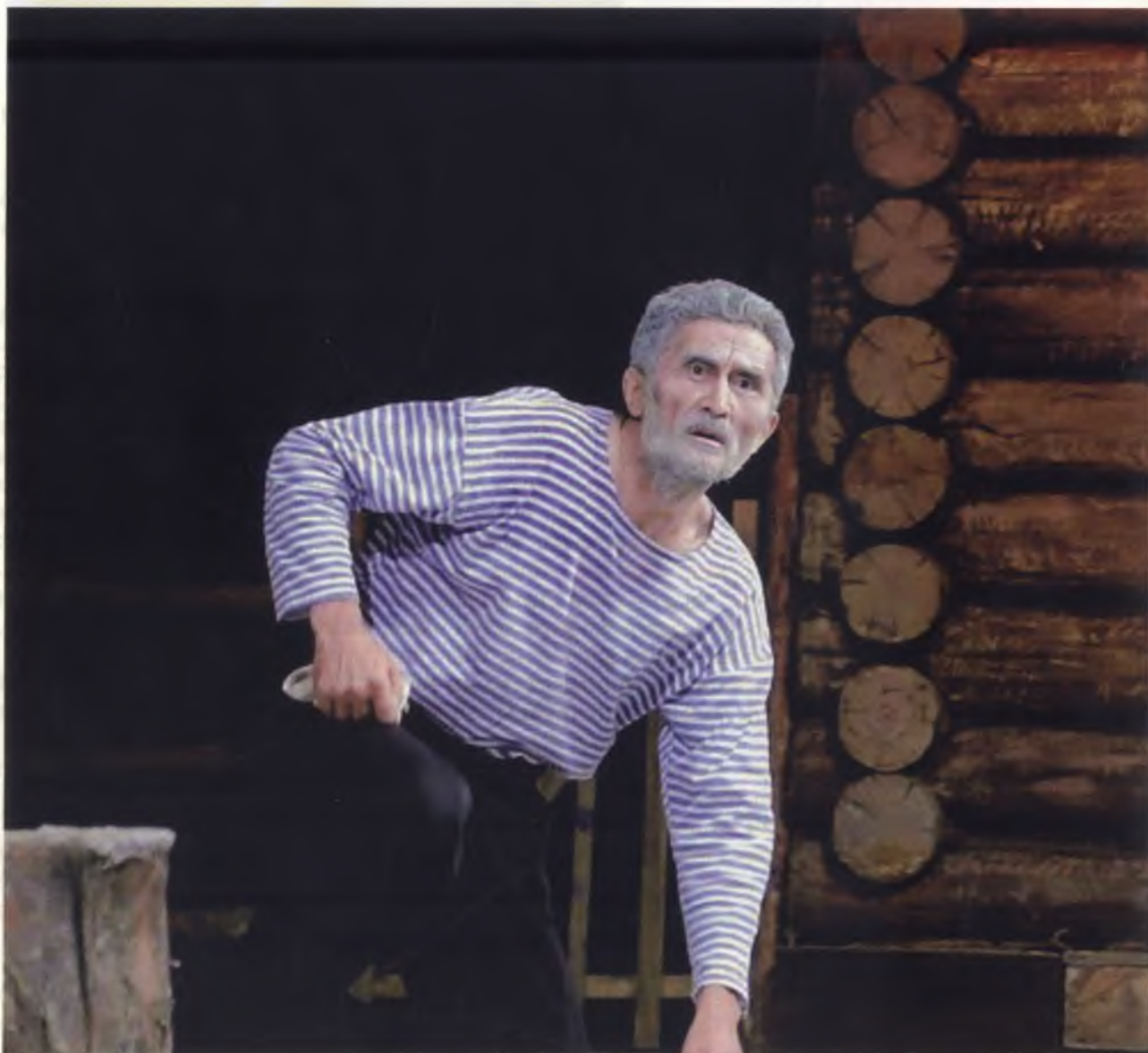
рұқсат сұрайтынын қайтерсің?! Осы бір карт ананы актрисалар Р. Омарханова мен К. Қожахметованың бейнелеуінде көрдік. Бізге кейуананың жан дүниесін, ішкі қиналыс пен тағдыр тауқыметін көтеруін көрсетуде актриса Р. Омарханованың ойнауында көңілімізге қонды. Әрине, актрисаға осы рөлді ойнау оңайға соқпаған болар. Қиын-қыстау кезеңдердегі азапты күндерін қайта еске алуға тура келсе де, актриса қайсарлықпен, тіпті, Мультикті билететін тұста, бірінші бөлімнің соңындағы екі карттың өзіне таласатын тұсында әдемі әзілді де бейнелеп, көрерменнің ыстық ықыласына бөленді.

Осы спектакльде пьесада баяндалатындай өзі арық, түр-әлпетінің өзі келіспеген, тек өз пайдасын ойлап жүрген кейіпкер бар. Ол – Гастрит. Біз әсіресе осы актер тура өз рөлін тапқанына ризамыз. Труппада бұл кейіпкерді өз деңгейінде бейнелеп, түр-тұлғасы келісетін актер осы – М. Қайсанов. Кейіпкер: «Мен әрдайым жартылай өмір сүремін», – дейді бір сөзінде. Бәрі өзі айтқандай болып келе жатса да, ақыры олай болмай шығатынын мысалға келтіреді. Мысалы, әйелінің өзін емес, Андрейді жақсы көргеніне қарамастан оған үйленгендігін, кейін өмірінің соңында Андрейді өмір бойы сүйгендігін естігенін айтуы да оның «жартылай» бақытты болғанына дәлел бола алады. Өзінің бір сөзінде: «Мен балаларыма дұрыс тәрбие бере алмадым, сондықтан олар маған ай сайын тек қаржылай көмек берін

отырады», – дейді. Микита бакытсыз жан екенін түсінеді. Мінезі жаман, бұрын көп қателік жасаса да, пендешілігі көп болса да, ол Мультиктің өміріне қызығады, оның адал өмір сүрін, көп жақсылық жасайтынын байқайды. Өмірінің соңында ол сол баяғы Мультигін іздеп, соның қасында ғана тыныштық табады. Оның көп адамға керектігін, Ганнаға оған қамқор болуын айтатын сахнасынан Гастриттің тым болмаса өмірінің аяғында жақсы болғанын көрсетеді. Әр оқырман, әр кейіпкер осы Микитаның өмірін көріп, өз өмір сүру салтын, бағытын, жолын бағдарлап, жақсы күн кешуге асығады деп сенемін. Біз де осы кейіпкер арқылы «жартылай» өмір сүрмеуге, жақсыға тек ажал келгенде ғана айналуға аулақ болуды үйрендік. Тіпті, пьесаның тақырыбы да кеш деп аталуының себебі: кеш қалмай, өмірдің мәнін түсіну, кеш қалмай, дұрыс тәрбие беру, кеш қалмай, дұрыс өмір сүру дегенді білдіретін секілді.

А.Дударевтің «Кеш» драмасы – өміршең туынды. Ол әлі Қ.Қуанышбаев атындағы Мемлекеттік академиялық қазақ музыкалық драма театрында ғана емес, талай театрларда сахналануға сұранып тұрған шығарма деп білеміз. Өзектілігін ешқашан жоймайтын осы бір спектакль қаншама көрермендерге рухани азық болары хақ.

Ләззат АЛПЫСБАЕВА
«Театртану» мамандығы 4 курс

Тоғыз жыл күткен жеңіс...

Қазақ ұлттық университеті талантты жастардың, дарынды өнерпаздардың ордасы. Сол дарынды өнерпаздар ішінде эстрадалық вокал мамандығы бойынша өз білімін шыңдап жүрген А.Жумабаевтың «Жаңа есім» айдарымызға берген сұхбатын ұсынамыз.)

Туылған жылы-1992 жылы қазан айының 16-шы жұлдызы.
Әкесі: Шалқар, Анасы: Жанат
Ұстанымы: Қандай жағдай болмасын еңсенді тік ұста!

Еңлік: Айдын аға, қайырлы күн! Сізден бір-екі ауыз сөз сұхбат алғымыз келеді. Сіз қай жердің тумасысыз, ата-анаңыз кім болған?

Айдын Жумабаев: Сәлеметсіздер ме? Өзім жайлы айтсам есімім – Жұмабаев Айдын Шалқарұлы. Атырау облысында Сарытоғай деген кішкентай ауыл бар. Сол жерде дүниеге келдім. Өнер адамдарының көбісінің әкесі әнші, болмаса анасы әнші болады ғой, ал менің отбасымда ондай болған жоқ. Әкем қарапайым жүргізуші, анам – дәрігер. Отбасында үш ағайындымыз, үйдің кенжесіміп.

Рухия: Өнер жолына қалай келдіңіз?

Айдын Жумабаев: Мен ең бірінші әншілікке келгенімді Алла Тағаланың сыйы деп білем. Басында әншілікке барам дегенде әкем қарсы болды. Менің отбасым, негізі механиктердің отбасы(жымиып). Әкем бірден қарсы болды. 2008 жылы 9-шы сынып бітірген шағымда Атырау музыкалық академиясы оқуға шақырды. Үйге келіп, оқуға барам деп жүрген кезімде әкем «Бармайсың!» деді, сосын амалсыздан техникалық колледжге тракторист мамандығына түстім. Тракторист деген дипломым бар (күлді). Колледжде үш жыл оқып, тәмамдағасын, диплом алған күні түнде қалаға келіп, ертесі күні академияға дипломымды тапсырдым. Дәл сол жылдары бір колледж дипломы бар абитуриенттерде екінші рет колледжге алмайтын заң шығыпты. Сол кезде жолым болды. Менің дауысымды тыңдап, академиялық вокал классына қабылдады. Колледжде оқып жүрген кезде Астраханнан профессорлар келіп, мені тыңдап, Астрахан қаласына консерваторияға шақырды. Кейін Алматы консерваториясынан да шақыру алдым. Осы қаншама шақыртулар ішінен мен өз түйсігіме сеніп, эстрада жанрында ән шырқасам екен деген оймен осы универге оқуға тапсырдым. Кеңес аға мен Сембек Жұмағалиевтердің сынынан өтіп, грантқа түстім.

Еңлік: Аға, қазіргі кездері қаншама конкурстардың лауреаты атанып, көптеген дүбірлі додаларда топ жарып жүрсіз. Ал, мектеп қабырғасында қандай да бір жарыстарға қатысып па едіңіз?

Айдын Жумабаев: Бір қызығы мектеп пен балабақшада ән айтып көзге көрінген балалар қатарынан емеспін. Негізі әншілікті 8-9 сыныптарда бастадым.

Рухия: Сол кездері үлгі тұтқан әншілеріңіз кімдер еді?

Айдын Жумабаев: Ең алғаш теледидардан МузАрт тобын көріп қатты қуандым, оларға қарап бой түзей бастадым. Одан кейін орыс эстрадасын кейін шетел әншілерін қарап, жан-жақты іздене бастадым. Бірақ ең алғашқы үлгі тұтқан ағаларым осы ұлы қазақ даласының дарындылары! Ал қазіргі кездегі кумирім Stevie Wonder деген керемет американдық әнші.

Еңлік: Өнер жолындағы ұстаздарыңыз туралы бір ауыз сөз

Айдын Жумабаев: Атырау қаласында белгілі композитор -Болат Қалқаманов менің өнерге келуіме өз ықпалын жасаған еді. Даусымды баптап, қазіргі деңгейіне келтірген менің ең алғашқы ұстазым Ерлан Мерекенов. Ол кісіге Алла разы болсын, бар жұмысын, бала-шағасын тастап демалыс

күндері менімен жұмыс жасайтын. Ал қазіргі кездегі ұстазым Сембек Жұмағалиев.

Рухия: Эстрада жанрын таңдаған соң барлық жанрында бірдей көсілулеріңіз керек. Бірақ өз жаныңызға жақын жанр қандай?

Айдын Жумабаев: Иә, шынымен де барлық жанрда ән айтамын. Ал, жаныма жақыны джаз-рок.

Еңлік: 2016 жылы қатысқан конкурстың гран при иегері атаныпсыз. Сол байқаудағы қызықты сәттеріңіз

Айдын Жумабаев: Дәл байқау күні сахнаға шығып келе жатқанда бір қызық жағдай болды (күліп) Қолыма микрофونымды алып, шығуға дайындалып тұр едім. Микрофоным істемей қалды, менің сахнаға шығуым керек...жан-жағыма алақтап қарай бердім. Сахнаның сыртын айналып жүгіріп жүрмін. Ақыры сахнаға шығып Сембек Жұмағалиевтің репертуарынан Кеңес ағаның «Ғашық әнім» туындысын орындадым. Өзімде шок болдым (күліп) Ең қызығы соңғы болып қатысуға өтініш беріп, ең бірінші орынды иелендім.

Рухия: Ең соңғы қатысқан байқауыңыз қандай?

Айдын Жумабаев: Осы шілде айында Т.Жүргенов атындағы өнер академиясында университет аралық эстрада әншілерінің байқауы өтті. Ол байқау тек мен үшін ғана емес университет үшін де ерекше

байқау болды. Себебі 9 жыл бойы өзіміздің университетімізден топ жарып шыққан студент болмаған екен. Бабым да бағым да қатар шауып сол байқаудан бірінші орын иелендім. Бұйыртса келер жылы сол байқау біздің оқу ордамызда өтетін болады.

Еңлік: Артыңыздан келе жатқан іні-қарындастарыңызға қандай ақыл-кеңес бересіз?

Айдын Жумабаев: Өнер адамы үшін бастысы мамандығына деген махаббаты. Қандай жетістікке жетсе де сол жолда бірге тер төккен ұстаздарын, ата-анасын ұмытпауы керек деп ойлаймын. Бастысы өнер адамын өсіретін де өшіретін де халық екенін ұмытпау керек. Бұл сөздер бір жағынан өзіме де арналады...

Рухия: Аға, алтындай уақытыңызды бөліп, бізбен сұхбаттасқаныңызға көп рақмет. Сізге шығармашылық табыс тілейміз. Университетіміздің таланты шәкірті екеніңізді дәлелдеп, барша қазақ еліне саф өнердің шыңынан көрініңіз дегім келеді!

Сұхбаттасқандар: Бақытбек Рухия «Театртану» мамандығы 1 курс
Егеубаева Еңлік «Кинотану» мамандығы 1 курс

Армандар орындалады...

Әшірбек Сығай: «Әнші-актердің дені тойда жүр. Масан ортада жылтындап жүрген артис сахнада да сүрінеді. Бізде той жағаламай, өзін-өзі сақтайтын жігіттер аз... Әділ Ахметов сол аздың өкілі»

"Жок, шешім қабылдадым, мен актер боламын! Мені күнде теледидардан көрсетеді. Иә, апам күнде: "Жетпіс жеті күн", "Ұят болмасын", «Біздің көшенің тұрғындарын» көріп отырып, арасынан мен шыға келген сәтте, қуаныштан көзіне жас алып, марқайып қалатын болады. Атам мен апам ғана емес, барлық ауыл мені көретін болады. Көгілдір экраннан күнде көрініп тұрсам керемет емес пе? Иә, актер болғым келеді..."

Шынайы ниеттенін қарекет қылсаң, армандар орындалады. Бұл бала Әділдің арманы болатын. Кейіннен "Қымызхана" да шығып жүрген сәттерінде іштей уф, жеттім-ау деп қайталаған кездері де болса керек. 1984 жылы Алатаудың баурайында дүниеге келген Әділ сол таудың биіктігінде алдына мақсат қоя білді. Атасы мен апасының қолында өскен Әділдің таланты, бала кезінен байқала бастаған, балғын балалығында байқалған өнері бүгінге дейін өзінің ырқына бағындырып келе жатқандай. Мектепті ойдағыдай тәмәмдаған Әділ 2002 жылы Т.Жүргенов атындағы өнер академиясының актерлік бөліміне

оқуға түседі. Жас таланттың бағына орай ол дарынды, ұлағатты ұстаз Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Нұрқанат Жақыпбайдың алдына тап болады. Ұстазының айтуынша: "Әділ тек өнермен шектелмеді, ол еңбекқор болатын. Жас болса да өте көп біледі, көп оқыған, әдебиеттен де хабары мол", - деседі. Алғаш үлкен сахнада ойнаған рөлі Гогольдің "Ревизорындағы", - Дуанбасы. Жалпы, театрда жиырмадан астам көрермен есінде қалатындай, ұтымды бейнелер жасап үлгерген. Әділдің талантына ешкім шүбә келтіре қоймас, дегенмен, театрға жиі барып байқағанымыз, актер аздап бір сарындылық ұрынып бара жатқанын. Мысалға алсақ, "Ревизордағы" Дуанбасы мен "Асауға тұсаудағы" Петручио. Атақты Гоголь мен Шекспирдің қаламынан туған бұл классикалық шығармалар - аса үлкен мән беруді талап ететін туындылар. Дуанбасы сондай маңғаз әрі өз былығына өзі байланып жүретін, ештеңенің байыбына бара бермейтін аңқау болса, ал Петручио, керісінше, ер мінезді, ешкімге есесін жібермейтін, Катаринадай керімді өз дегеніне бағындырған азамат. Екі шығармада бір-біріне ұқсамайтын екі түрлі образ болғанымен, сахнадағы актердің ойнауында ұқсастық бар. Осыған ұқсас бейнелерін "Шырақ жанған түн" және "Сұлу мен суретші" спектакльдерінен де байқап жатамыз. Бірсарындылық дерттің бастамасы осылай кете берсе, таптаурындылыққа (штампқа) әкеліп соғуы ғажап емес. Келешекте осы дертті асқындырмас бұрын айығудың жолын тапса деген тілек бар бізде. "Алғашқы махаббат" спектакліндегі ауыл жігітінің бейнесін кескіндегеніне қарап, бір қуанарымыз өзгеше сұрлеу таба

білген. Әлбетте, көрермен алдында мысық болып "мяулап" жүргені жеңіл әзіл болып көрінуі мүмкін, ал, шын мәнінде, ол кейіпкердің айтары жоқ емес. Ауылдан шыққан қаншама діни сауаты жоқ азаматтар дәл солай балақтарын қысқартып, бала сақалын шошайтып, "МашАлла" сөзін қажет емес жерде қор қылып жүргенін жасыра алмаймыз. Әрине, Әділ - жас актер. Театр сахнасында жүргеніне он жыл да бола қойған жоқ. Болашақта әлі де жаңа бейнелерді шарықтау шегіне жеткізе орындап, кешегі Қалибек Қуанышбаев, Әнуар Молдабеков, Нұрмұхан Жантуриндер сынды корифейлердің салып кеткен даңғыл жолын жалғайтынына бек сенеміз.

Ал филімдегі алғашқы рөлі "Кек тегі" Дүйім Қара батырдың жастық шағын бейнелегенімен, халыққа алғаш "Астана - махаббатым менің" филіміндегі басты рөл Ерланның образымен танылған. Сонымен қатар: "Лаве" (Әділ), "Қалжа" (Дастан), "Армандастар" (Арман), "Алдар Көсе" "Қасым хан", "Жаужүрек мың бала" (Райымбек батыр), "Цена свободы" (Асхат), "Сұңқар" (Азамат), "Қара шаңырақ" (Дәулет), "Анаға апарар жол" (Ілияс) сынды фильмдерімен белгілі. Әділ экранда он беске жуық кейіпкерді сомдаған. Оның көбі - басты рөлдер. Осы жылы тұсауы кесілген "Анаға апарар жол" филіміндегі Ілияс рөлімен тек қазақ көрермендерінің ғана емес, шетелдіктердің де көңілінен шығып жатқаны - актердің азды-көп еңбегінің арқасы. Актерлік өнерінен былай, ол - қазірде еліміздегі маңызды іс-шараларды және халықаралық жиындармен коса, ауқымды жобаларды жүргізіп жүрген тәжірибелі жүргізуші.

Әділдің сұңғақ бойына, кең жауырынына, түр-тұлғасына, күніренген дауысына, өз-өзін кез келген ортада еркін ұстауына қарап тұрып, актер болмауға хақысы жоқ деген ой санаңызға бірден сап ете қалатындай көрінеді. "Театрда болсын, кинода болсын біраз кейіпкерлерді сомдадым, десек те дүйім жұртты толыққанды мойындаттым деп айта алмаймын, көп дүниелер әлі де жетіспейтін секілді. Алла амандығын берсе, болашақта керемет бір аты аңызға айналған тарихи тұлғаларды ойнағым келеді. Хан болсын, көсем болсын, батыр болсын". Шынайы ниеттеніп, қарекет қылсаң, армандар орындалады. Бұл - қазіргі кино және театр актері, талантты жүргізуші, "Дарын" Мемлекеттік жастар сыйлығының иегері қазіргі Әділ Ахметовтың арманы. Арманы адастырмай, сонау балалық шақтағы мақсаты мұратына жетелесін дегіміз келеді. Армандар адастырмайды...

Хакім ХАСАМБАЙ
«Театрғану» мамандығы 4 курс

13

Бүгінгі анимация туралы

XIII халықаралық «Еуразия» кинофестивалінде «Ең үздік қысқаметрлі фильм» номинациясы бойынша гран-при иеленген «Ит» атты анимациялық фильмінің режиссері Мейіржан Садыбаймен сұхбат.

– «Ит» қысқаметрлі анимациялық фильмін түсіруге не түрткі болды? Сізді оған жетелеген не нәрсе?

– Жамбыл обылысында қоғамдық дәретханадан табылған тастанды нәрестенің оқиғасы жаныма қатты батты. Және сондай оқиғалар көбейіп кетті. Осыдан кейін неге адамның өмірі соншалықты құнсызданып кеткен деген сұрақ пайда болды. Осы нәрсе жүрегімде тұйын болып, ойландырғаны соншалық соңында дипломдық жұмысымның тақырыбына айналды. Қоғамға үндеу салатын дүние жасау керектігін түсіндім. Сөйтіп, фильмге осы идеяны арқау етіп алдық.

– Сіздің ойыңызша, жақсы кинотуынды шығу үшін ең алдымен сюжеті ұтымды болуы керек пе, әлде техникасы ма? Қайсысы маңызды?

– Мен үшін ең бастысы-сюжет. «Pixar» студиясының негізін қалаушыларының бірі Джон Лассатер: «Киноны ұлы ететін технология емес. Бәлкім оны ұлы ететін оның тартымды кейіпкері мен қызық оқиғасы» деп айтқан. Өзіңіз білетіндей, «Pixar» студиясы бүкіл әлемді 3D технологиясымен жаулап алған, сонымен қатар, «CG» яғни компьютерлік графиканы ең алғашқы болып әлемге алып келген. Бірақ, сол адамның өзі технологияның маңызды емес, бастысы болып жатқан оқиға мен сол оқиғаны бастан кешкен кейіпкер маңызды дегенді алға тартады. Мысалға, «Disney» - дің екі фильмін салыстырып көрейік. Бұрынғы 2D технологиясымен жасалған «The Lion King»-ті алайық, ондағы сюжеті, драматургиясы, кейіпкердің, антигеройдың мінез-құлқы толықтай ашылған. Яғни, бұл жерде оқиға басталғаннан-ақ кімнің кім екенің, кейіпкердің проблемасын, оның мақсатын түсіне аламыз. Енді, бәріміз білетін жақында ғана жарық көрген «Моана» мультфильмін алсақ. Бір карағанда, кейіпкерлердің түр-әлпеті, шынайылығы, фильмнің көркемдік шешімі, әуені мен әндері керемет көрінеді. Өте ауқымды жұмыс. Бірақ, фильмді көріп отырғанда көрерменнің көңіліне ештеңе қонбайды. Жүректі селк еткізіп, ұмытылмас әсер қалдырмайды. Өйткені, фильмнің оқиғасы мен кейіпкерлердің мінез құлықтарында үйлеспеушілік көп кездеседі. Мысалы Маудің еш мақсатсыз өзімен өзі тыныш жатқан Тефитидің жүрегін (жасыл тас) ұрлауы. Немесе тасты орнына жеткізуге өз құдіреті жете тұра Теңіздің Монананы зурешілікке салуы және т.б. Технология қаншалықты мықты болғанымен, оқиға өзіне баурап алмаса, кейіпкерге жаның ашымаса, одан пайда жоқ. Сол себепті оқиға мен кейіпкер ең маңызды дүние деп ойлаймын.

– Барлығымызға анимация жасау барысындағы қиындықтардың көп екендігі белгілі. Осы процесте сізге ұнайтын сәт?

– Ең ұнайтыны оқиғаны құрастыру дер едім. Ертеңгі күні жасалатын жұмыстың алғашқы қадамы - сценарий жазу. Өзіне оқиға шиеленістіруге, кейіпкерлер таңдауға, залым кейіпкерді құрастыруға толықтай еркіндік бересің. Бастапқы кезеңге үлкен мән берілуі керек деп ойлаймын. Бізде жас режиссерлер бастапқы кезеңге мән бергеннен гөрі, түсіру процесіне асығады. Дайындық кезеңі өте маңызды, осы жерде алдағы жұмысыңның дәні егіледі. Неғұрлым осы кезеңге мұқият болсаң, алдағы жұмысың ұтымды, әрі ойдағыдай болып шығады. Сценарийді жазу, ондағы қателіктердің мінез-құлқы, үйлеспеушіліктерді табу, оларды жою, толыққанды оқиғаны құрастыру – мен үшін ең қызығы осы.

- Неліктен фильмдеріңізге сценарийді өзіңіз жазасыз?

– Бізде көркем фильм сценарийстері баршылық. Алғашқы туындыларым «Көксеректі», «Итті» түсірген кезде анимациялық фильмге сценарий жазушыны таба алмадым. Сондықтан, менің ойымша анимациялық фильм сценарийстерін арнайы дайындау керек сияқты. Әрине, сценарийдің құрылым, жүйесі бірдей болғанымен, анимациялық фильмнің сценарийінде өзгешеліктер көп. Басында әрине, қиын болғаны рас. Оған себеп, сценарий жазу білмейтінмін. Уақыт өте келе білетін адамдардан сұрап, кітаптардан, ғаламтордан оқып үйрендім. Қазір сол білімімді сценарий жазу барысында қолданып келемін.

– Мәселен, Хаяо Миядзакі өзінің шығармашылығында шығыс пен батыс мәдениетін қосу арқылы анимациялық фильм тудырған. Ал сіз анимацияңызды қай стильге жатқызасыз?

– Мысалы, «Ит» фильмін жасағанда, менің ойымда, фильмді бір ұлтқа тән қылу мақсаты болған жоқ. Бастысы, адамгершілік құндылықтарды дәріптейтін жалпыға ортақ фильм жасау болды. Менің

ойымша тұрғылықты орын, ұлт, тіл деген сияқты маңызды факторлар бар болғандықтан, фильмнің стилі сюжет желісіне байланысты дер едім. Мысалы, мен алып тұлға Мұхаммед Али туралы фильм түсіруді жоспарласам, міндетті түрде басты рөлге боксшыны сомдауға ұлты Афро-Американдық адамның бейнесін аламын. Сол себепті бұл жерде ең бастысы-идея мен оқиға. Мысалға, «Kung Fu Panda» мультфильмінің кейіпкерлері жануарлар. Олар ұлтқа бөлінбейді ғой. Бірақ, фильмнің идеясы «Kung Fu Panda» жайлы болғандықтан, оқиға Қытайда болып жатқанын білеміз. Сол себепті, мен үшін фильмнің шығысқа не болмаса еуропаға тиесілі болуы маңызды емес. Ең бастысы фильмдерім ізгілікке шақырып, көрермендердің көңілінде ұмытылмас жақсы сезімдер қалдырса сол мен үшін маңызды.

– Қазіргі таңда Қазақстан аумағына «Disney», «Warner Bros», «Pixar», «DreamWorks» студияларының туындылары кеңінен таралып көрермен көңілінен шығып отыр. Отандық өнімге көрермен назарын бұру үнін қандай қадам жасау керек?

– Сол студиялармен сапасы жағынан да, техникасы жағынан да, бәсекелестікке түсе алатын туындылар жасау керек деп ойлаймын. Өйткені, көрермен жоғары сапалы фильмдерді көріп үйреніп қалғандықтан, бірсарынды фильмдерді қабылдау оларға қиын келеді. Мысалы, француздардың, үнділердің түсіріп жүрген туындылары «Disney», «Pixar» студияларының фильмдеріне жетпейді. Сонымен қатар, балаларға ұнайтын, олар еліктейтін жаңа кейіпкерлер («қаһармандар») керек. Кейіпкердің мінезі, тарихы, миссиясы, артықшылығы мен кемшілігі болуы керек. Қатты айтты дерсіз, бірақ, бізде түсіріліп жүрген фильмдер жансыз құр сурет, оларды кейіпкер ретінде қабылдай алмайсың. «Disney» алғашында ханзада мен ханшайым махаббаты, олардың бірге болу жолындағы сан алуан қиындықтары жайлы, жалпы қиял-ғажайыпқа толы ертегілерді түсіргендігін білеміз. Және фильм түсіру барысында олар сюжеттің тарихтан немесе әдебиеттен алынғанына қарамастан оқиғаларды балалар психологиясына бейімдеп өзгертін отырған. Сол сияқты неге «Қозы Көрпеш-Баян сұлу» дастанын алып, керемет махаббат туралы фильм түсірмеске? Бізде тарихты өзгертпеу керек деген қатаң қағида бар. Ал неге осы баршаға мәлім кейіпкерлерді қосып, балаларға нағыз махаббатың қандай болуы керек екенің көрсететіндей фильм түсірмеске?

– Кішкентай кезден бастап анимация арқылы қандай тәрбие бере аламыз?

– Анимация-үлкен идеологиялық құрал. Бұл өнер арқылы бүлдіршіндерді мейірімге, адамгершілікке, отансүйгіштікке, шыншылдық пен әділдікке, барлық ізгі қасиет пен жақсы мінез-құлыққа тәрбиелеуге болады. Бұл саладағы мамандар осы жауапкершілікті тереңінен сезініп, ұлтымыздың болашағы үшін аянбай еңбек етуі керек деп ойлаймын.

– Өткен ғасырдағы қазақ анимациясына өзінің дара жолын салған Әмен Қайдаров ағамыз бала тәрбиесінің түп қазығы боларлық тамаша туындыларды өмірге алып келді. Ал қазіргі жаһандану заманында анимацияда қандай тақырыптар қозғалуы керек?

– «Біз бұл әлемді жақсы жаққа өзгертіп, өшпес із қалдыру үшін келгенбіз» дейді әлемге әйгілі Стив Джобс. Әр маман өзі жасаған еңбегіне зор жауапкершілікпен қарап, тек өзінің ғана емес, адамзаттың пайдасы үшін қызмет жасайтын дүниелер жасауы керек деп ойлаймын. Сол себепті қазіргі таңда, болашақ ұрпақты адамгершілікке, отбасы құндылықтарына, мейірімділікке жалпы бар жақсы қасиетке тәрбиелейтін анимациялық не болмаса көркемсуретті фильмдер түсірген жөн.

– Анимация режиссеріне білім қаншалықты керек, әлде фантазияға сүйенгені жеткілікті ме?

– Нақты мысал, тарихта аттары қалған атақты Стивен Спилберг, Джеймс Кэмерон сияқты режиссерлер арнайы білімсіз-ақ керемет туындыларды дүниеге әкелген. Анимация режиссерлеріне келсек, ол үшін талант пен білімнің қажет екені белгілі, бірақ өз ісінді сүйіп, табандылықпен еңбек етсең жеткілікті. Арнайы білім алмасаң да, кітап оқып білім шеңберінді кеңейтіп, тәжірибе арқылы шыңдалуға болады.

Әдемі ҚАПАР
«Кинотану»
мамандығы 3 курс

«KN» ұсынады

Қазан айының 12-ші жұлдызында еліміздің барлық кинотеатрларына «Қайрат Нұртас Production» ұсынған «Арман» атты фильм қалың көрерменге жол тартты. Қайрат басты рөлді сомдайды дегесін бірден адамдардың фильмге деген қызығушылығы оянады. Себебі, эстрадада жүрген танымал жұлдызды үлкен экраннан көру қарапайым халыққа қашан да қызықты. Шоу-бизнесе жарқырап жүрген жұлдызды отбасы көрерменге екінші рет фильм ұсынып отыр. Алғашқы фильмі «Өкініш» биографиялық фильм болса, «Арман» драма жанрында түсірілген фильм.

Фильм қос ғашықтың той алдындағы бақытты сәттерінен басталады. Бір айдан соң шаңырақ құру керек болған екі жас қымбат дәмханада байдың балаларымен қақтығысып қалады. Бұл жанжалдың арты қызды ұрлап әкетіп, артынша зорлаумен аяқталады. Бай балаларына қарсы тұра алмаған жастар ақыр соңында жазықты болып, біреуі темір тордың ар жағына, біреуі әділет сотын орнатуды көздейді.

Фильм прокатқа шықпай тұрған уағында көптеген афиша, постерлер қаланы жаулап алды. Фильмнің жарнамасына, әр түрлі жерлерде постерлерінің қаптап тұруы көптеген көрермендерді өзіне тартты. Қай арнаны қоспа барлық арнада «Арман» фильмнің трейлерін көресің, қай кинотеатрға кірме фильмнің постері ілініп тұрады, қай көшенің жарнамасына мойын бұрып карама тағы да осы фильм, қай жұлдыздың әлеуметтік желісіне кірме осы туынды. Біздің жақсы фильмдерге жасалмайтын жарнаманы осындай жеңіл туындыға барынша жақсы жасауға тырысқан (ешкімді кінәлай алмаймыз, себебі, жарнама жасау да көп қаржыны талап етеді). Ал фильмнің сапасы бұл жарнаманың ешқайсысына да татымады. Көңілге қонбаған тұстар:

1. Ең бірінші мазалайтын сұрақ фильмнің аты неге «Арман». Басты рөлдегі Арман қыздың есімін білдіреді ме? Әлде кек алу басты кейіпкер үшін арман ба екен? Фильм атауы қыздың есімі болғанның өзінде біртүрлі ерсі естіледі, солай емес пе? «Арман» деген есім неміс тілінен қолбасшы, мықты азамат деген мағынаға ие. Парсы тілінен аударғанда қиял, арман деген мағынада. Фильмнің басында қарт ағайдың (Тлектес Мейрамов) айтуы бойынша жол апатынан қаза тапқан Арманның ата-анасы ұлды боламыз деп жүргенде қыз бала туылған соң, атын Арман деп қойған екен. Арманның жетім, туған бауырлары жоқ екендігіне акцент жасалынады. Оның сүйіктісі «Қайрат» клубының ойыншысы Құрман да жетім. Балалар үйінде өскен. Көптеген коммерциялық фильмдердің режиссерлері көрермендердің аяушылық сезімін тудыру үшін осындай айла-тәсіл қолданады. Сондықтан, фильм барысында басты кейіпкерлермен бірге мұңайып, бірге қуанып отырасың (әсіресе, әйелдер қауымы).

Сондай-ақ, режиссер қоғамдағы мәселелерді көрсетеді де, оны шешуге тырыспайды. Режиссер ренжіткен адамдарды өз қолыңмен өлтіру керектігін насихаттағысы келеді ме? Қатігездікке толы тақырыптардың

санын көбейтіп жүрген режиссер киноға ешқандай жаңашылдық алып келмеді. Жаңалық емес, тіпті, плагиат фильмнің қатарын толықтырды деп те айтуға болады (Есіңізге 1999 жылы шыққан «Ворошиловский стрелок» фильмін түсіріңізші).

2. Көркем фильм болғасын басты рөлдерде ойнайтын актерларға үлкен жүк артылатыны мәлім. Актер деген режиссер мен көрерменді байланыстыратын көпір емес пе? Ал бұл жердегі көпірлер соңына дейін не тұрғызылмай қалған, не бітпей жатып құлаған. Иә, сөз басты рөлдегі (тизер бойынша айтқанда) Қайрат Нұртас жайында. Қарапайым халық сонша ынтығып тыңдайтын сүйікті әншілерінің дауысы шынымен осындай ма дейсің. Актерлік ойыны «Өкініш» фильміне қарағанда әлдеқайда ілгері басқан. Қайратты актер ретінде қарастырап жатқаным ақымақтық шығар, дегенмен, адам төзгісіз бұл «актердің» ойынына көз жұмып қарау жарамас. Арман рөліндегі Жұлдыз Абдукаримованың актерлік мамандықты бітірген деген сыбысты да естіген шығарсыз. Сізді қайдам, өз басым сеніңкіреймін. Тым асыра сілтейтіні бірден көзге түседі. Түсірілім алаңында өзінің кейіпкерінің образына кіре алмаған. Тергеуші келіп, күдігі Арманға түсіп тұрғанын айтқанда Арманның жасаған мимикасына қарасаң, «актер» деген сөзден тым алшақта тұрғандай елестейді.

3. Ауруханада палатаның алдында отырған Құрманның қолындағы кісен. Кім тағып кетті? Қалай? Қайдан пайда болды? Қолына кісен тағылған адам ешкімнің қарауынсыз қалай жалғыз отырады? Кейін ауруханаға ОМОН-дардың басып кіруі, Арманның түнгі клубта аң ататын мылтықпен еркін кезіп жүруі т.с.с. шындық ауылынан шалғай көріністер бірден көзге ұрады.

Дегенмен, фильм арасында жақсы эпизодтар кездеседі. Арман мен оның тәтесі арасындағы кей диалогтар көңілге ой салады. Және ең соңғы кадр. Еш кінәсіз Арман өзінің хал-жағдайын өзінен басқа ешкім түсінбейді деп ойлайды. Халық түсінеді. Болған жағдайды тым жақсы түсінеді. Бірақ, «жояндарға» қарсы шыға алмайды. Бай-қуатты адамдардың қасында дәрменсіз..

Көрермендердің «Қайрат Нұртас Production» ұсынған фильмге ағылып келіп жатқанына, «Қайрат шындықты көрсетті, айтылмай жатқан мәселелерді айтты» деген сөздерді естіген кезінде қарның ашады. Көзге көрінбей жатқан тың туындылардың жарнамасы жақсы болғанда, халық соларға барып, нағыз кино қандай болатынын көргенде арзанқол фильмдердің билеттері кассада жатар ма еді? Бұл күндер де алыс емес деген ниеттемін..

Еңлік ЕГЕУБАЕВА
«Кинотану» мамандығы 1 курс

Босқа өтіп жатқан уақыт...

Әрбір адам үшін қоршаған ортаны тану мен өмірден өз орнын таба білуде бос уақыттың орыны ерекше. Көпшілігіміз оның қадіріне жете мән бермей жатамыз. Халық арасында «сағат сатып алсаң да, уақытты сатып ала алмайсың» деген накыл бар. Ақиқатына келгенде, уақыт – бізге берілген үлкен мүмкіндік. Сол мүмкіндікті қазіргі заман жастары қалай пайдаланып жүрміз? Бос уақытым жоқ деп шағымданамыз. Ал, қолымыз босай қалса, қолымызға ұялы телефонымызды ала салып, әлеуметтік желіден шықпаймыз. Әлеуметтік желіге тағдырымызбен арпалысып, адамдармен жарысып, жанталасқан өміріміздің әдемі суреттерін салудамыз. Ал, ол әлеуметтік желінің де, ұялы телефонның да бізге берер пайдасынан зияны көп. Кітап оқымаймыз, театрға бармаймыз, өз білімімізді жетілдіруге, өзімізді өсіруге ұмтылмаймыз. Бос уақытымызды түнгі клубқа немесе теледидар көру мен ұйқыға арнаймыз. Қазір теледидары жоқ үйді елестету қиын. Алайда осы теледидардың уақыттың нағыз жауы екеніне екінші бірі көңіл бөле бермейді. Бос уақыт пайда болса, “1 сағат ұйықтап, тынығып алайыншы” деймізде, 1 емес 4 сағат ұйықтаймыз. Ал, ол 4 сағаттың ішінде көп дүние жасауға болады. «Көп білмек болсаң, аз ұйықта», «Түнгі ұйқысын түгел ұйықтаған адам мақсатына жете алмайды» деген халық даналығының астарын түнгі уақыттарын шығармашылыққа арнаған, ұйқымен өткен уақыттарын өлдіге балап өкініш білдірген Мұқағали ағамыздың мына бір гибратты өлеңінен аңғарғандаймыз:

Түн маған ұйықтау үшін жаралмаған,
(Ұйықтасын сапарларын тәмамдаған).

Алдымда сапар жолы тарам - тарам,

Ұйықтасам, барлығынан қараң қалам.

Түн маған ұйықтау үшін берілмеген,

Ұйқы тең шала - жансар өлімменен.

Рас, уақыттың бұдан да басқа құндылықтың бірі - уақыт. Уақыт уақыт жоқ, босқа өткен уақыт бар. болып, көбіне мұқтаж болған төрт сағат бар. Бірақ баршасы Уақыт қорға жиналмайды, Қарызға алуға және тартылмайды. Мирас Уақыт деген – біздің у а қ ы т ы м ы з д ы , у а қ ы т ы м ы з д ы білейік!

жаулары өте көп. Адам баласына берілген баға жетпес

– адамға берілген нағыз сый. Бос

Уақыт - адам баласының азына ие

нәрсесі. Барлығында жиырма

мұны ұтымды қолданбайды.

кері қайтарылмайды.

беруге болмайды. Сыйға

ретінде қалдырылмайды.

өміріміз. Сондықтан,

соның ішінде бос

дұрыс пайдалана

Әсем АМАНДҰРДЫЕВА

«Арт менеджмент»

мамандығы 2 курс

**КӨП АДАМДАРДЫҢ ҚАДІР-ҚАСИЕТІН
БІЛЕ БЕРМЕЙТІН ЕКІ ҮЛКЕН НЫҒМЕТ -
ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ БОС УАҚЫТ**

Сенім жолында...

Кинодраматург, кинорежиссер, Қазақстан кинематографистер одағының мүшесі Әсия Байғожинаның «Сенім жолында» атты деректі фильмі жарыққа шықты. Сенім — адамның белгілі бір құбылыстарды, ойлар мен көзқарастарды, пікірлерді еш күмәнсіз қабылдап, мойындауында көрінетін психиканың ерекше күйі. Міне, сенімнің жолында теріс жолға түскен, дін жолында адасқан, психологиясы бұзылған жастардың іс-әрекеті, басынан

өткерген оқиғалар, өз отанын, ата-анасын, туған бауырларын тастап, Сирияға кеткен бірнеше отбасылардың жағдайы фильмде баяндалады. Мәдениет және Спорт министрлігінің тапсырысымен түсірілген туындының түсіру жұмыстарына аз уақыт жұмсалған. Туынды 2016 жылы Ақтөбе қаласында болған теракт оқиғасын көрсетумен басталады. Түрмеде отырған жастар өздеріне ұсынған құрма мен судан кейін істеген әрекеттерінің еріктерінен тыс болғандығын баяндайды. Радикал ислам жолына түскен жас жігіттер өкінетіндерін айтып, қателігін қайталамауға шақырады. Сонымен қатар, басқа да кейіпкерлердің оқиғасын Қазақстандағы туыстары мен таныстары әңгімелейді. Мәселен, 16 жасар қыздың мектеп бітіріп, қалаға оқуға түскеннен кейін із-түссіз жоғалуы. Кейіннен қыздың Сирияға кеткенін білген жақындары жоғарыдағылардан көмек сұраған, бірақ олар қолдарынан ештеңе келмейтіндігін айтқан. Тағы бір жан түршігерлік оқиға қарапайым бақытты қазақ отбасының басынан да өткен. Ауыл мектебіндегі орыс тілі пәнінің мұғалімі Мұрат есімді жігіт әйелі мен алты баласын алып, Сириядағы «Ислам мемлекеті» экстремистік тобына барып қосылған. Қазақстандағы туыстары бір күннің ішінде алты адамға құжаттарды қалайша рәсімдеп алғандарына таңырқайды. Қартайған анасы көзіне жас алып, тым болмағанда немерелерімді қалдырып кеткенде ғой деп қайғырады. Қазақстанда отбасымен болған бақытты кезіндегі суреттерден кейін бірден Сирияда кара жамылып, мылтық асынған қазақ қандастардың фотофрагменттерін көргенде көзіңе еріксіз жас келеді.

Сондай-ақ, фильмде ислам қоғамдық қайраткері, философ Гейдар Демаль, Бас мүфти Ержан Малғажыұлы, ағайынды Смановтар, саясаттанушы Айдос Сарым секілді бірқатар тұлғалардың пікірлері берілген.

Қазақ киносында осындай қоғамға төнген қауіп жайлы өзекті тақырыпты қозғайтын фильмдер өте аз, мүлде жоқ десек те болады. Сондықтан, бұл фильмді міндетті түрде тамашалаңыздар.

Мария ПИЛТАН
«Кинотану» мамандығы
3 курс

Қазіргі уақыттағы қазақ қолөнеріндегі құс бейнесінің ерекшелігі

20

Ұлттық қолөнер бұйымдарының маңызы, мәні - сәндік қолөнері халық тұрмысынан берік орын алған. Жүннен жасалған бұйымдар ішінде маңызын жоғалтпай жүрген кілем тоқу өнері, бүгінгі таңда көне заманның өнерін жоғалтпастан, жаңа идеялармен жаңғыртуға ықпал еткен гобелен тоқу өнерімен жалғасып отыр. Кешегі күннің кілемінде, тоқымасында қолөнершінің ой-сезімдері - ою-өрнекке айналған бейнелер және түстер арқылы шешім тапса, бүгінгі күні бұл үрдіске өзгерістер енгізіліп реалистік бейнелерді салу сәнге айналууда. Өткеннің өрнегін ұмыт қалдырмай, оны көркем кескінмен өрнектеген туындыларға шолу жүргізер болсақ, «құстардың» бейнесін көптеп кездестіреміз. Бұл қандай да бір мағынаны айқындап, астарлы ой қалдырады. Халқымыздың түсінігіндегі көнеден келе жатқан аңыз әңгімелерге сүйенер болсақ, құс – азаттықтың белгісі ретінде берілген. Ал бейнелеуден сыртқары қалып қоймайтын бұл бейненің тағыда басқа мәнін соңғы жылдардағы қазақ гобеленшілерінің еңбектерінен іздестірудеміз.

Қазақтың гобелені – болашағы бар көркемдік құбылыс. Осынау өнерді құбылтып өз тақырыптарына құс бейнесін жиірек кіріктірген гобеленшілер қатарында Ә.Бапанов пен С.Бапанованың, К.Жұбаниязованың, Р.Базарбаеваның, Қ.Жақыповтың, М.Мұқан мен А.Жамханның басқа да көптеген шеберлердің жұмыстары көз тартады.

Шығармашылық идеясын дәстүрлі және заманауи өнердің желісімен құратын Әлібай Бапанов гобелен тоқуда көптеген жетістіктерге жетіп, жанұясымен біріге қазақ қол өнерінің құдіретін жұртшылыққа танытып келеді. Адамның ой өрісін қиял қанатына мінгізіп, өзгеше көңіл күйді ұғындыратын Ә.Бапанов туындыларынан әртүрлі нышандағы бейнелерді кездестіре аламыз. Гобеленші шығармаларынан шешім тапқан «құс» бейнесін оның бір шама туындыларынан кездестіруге болады. Солардың ішінде көлемді 2016 жылғы «Аспан» атты гобелені. Көгілдір аспан аясында қиял ғажайып, ертегі секілді тоқылған. Туындыда бірін-бірі көтеріп көкке қарай өрлеткен тіршілік иелері бейнеленген. Бір шаңырақтың астына жиналған табиғат балалары деуге болады. Қос өркешті түйе үстінде жылқы мен өгіз адамзат баласын, ал олар ай мен күнді көтерген құс астында бейнеленген. Яғни, Әлібай Бапанов дүниенің сырына тереңнен үңілетін жандардың қатарынан екенін аңғарамыз. Жаратылыстың бір бөлігінің құстарға да тиетіндігін естен шығармай, туындыларына арқау етіп жүргенін көруге болады.

2017 жылдың 27 қыркүйегінде Астана қаласындағы Елбасы кітапханасында «Дала әуені» атты Жұбаниязовтардың отбасылық көрмесін тамашаладық. Аталмыш көрмеде Құлипа Жұбаниязованың «Өмір ағымдары» атты 1984 жылғы гобеленімен таныстық. Әсерлі шыққан туынды түстері көрерменді өзіне бірден баурап әкетеді. Елінің ұлттық өнерінің мәртебесі мен мерейі үшін туған гобеленші туындысында – өзіндік қолтаңбасын айқындайтын ирек, толқын тәріздес сызықтарды кеңінен қолданған. Мұндай сызықтар уақытты, қозғалысты айқындай отырып, бізді сәби мен ананың сондай-ақ әженің, және де шығарманың жоғарғы бөлігіндегі әуелей айналып ұшқан құстар бейнесіне жетелейді. Ол аппақ көгершіннің кескінін бейнелеген.

Көгершінді көптеген халық бейбітшілік сүйгіш құс ретінде біледі. Негізінен бұл құс біздің халқымыздың даналығына сырттан енген, яғни тағы да көне аңыз әңгімелерге сүйенер болсақ, Нұх Пайғамбардың кемесіне зәйтүн бұтағын алып келіп, топан судың аяқталғанын және Құдайдың адамдармен татуласқандығын жеткізген дәл осы інжіл құсы болған. Бұл тыныштықтың нышаны ретінде, ер көгершін емес, ұрғашы көгершіннің алынғандығы жөнінде де аңыздар тараған.

Күлипа апайымыздың ана мен баланы, әже мен немерені басты образға ала отырып бейнелеген гобеленінде көгершін бейнесінің кездесуі де кездейсоқтық емес. Яғни, К.Жұбаниязова өзінің бұл туындысы арқылы ана бір қолымен әлемді, бір қолымен бесікті тербете отырып күллі дүниенің тыныштығының тілекшісі екендігін айтқысы келген секілді. Шебердің бұл шығармасына тоқталып отырған тағы бір себебіміз өмір алғашқы баспалдағынан көрініс тапқан. Күндер зулайды, бір орнында тұрмайды дегендей К.Жұбаниязова гобеленінен зымыраған уақытты сондай-ақ ана мейірімін көруге болады. Шығарманы талдауда туындаған ойдан айнала ұшқан құс бейнесін бір жағынан өмірдің үздіксіз қозғалысы десек, енді бір жағынан бейбіт өмірдің әйелмен байланыстылығын түсіндіреді. Әйел шаңырақтың ұйытқысы, жылу, жарық пен мейірім отбасына анадан тарайды. Бір сөзбен айтқанда автордың шығармашылық идеясы гобелен бетінде асқан шеберлікпен орындалып, өз үйлесімін тапқандығын айтуға болады.

Сонымен қатар бозторғай, көгершін секілділерден бөлек құстарды шығарма сюжетімен байланыстырып жүргендердің қатарында Раушан Базарбаева да кездеседі. Оның туындыларындағы құстардың бейнесі басқа гобеленшілердің бейнелеулеріне қарағанда өзгеше. Кейбір суретшілер бейнені кішігірім етіп қандайда бір сюжетпен байланыстыратын болса, Р.Базарбаева көбінесе образын көлемді етіп бейнелейтінін байқаймыз.

Тоқыма өнеріне сүбелі үлесін қосып жүргендер қатарындағы Р.Базарбаеваның 2003 жылғы

«Бақ құсы» атты гобеленін мағыналық мәнісін тарқатып айтар болсақ, ашық аспан аясында канатын кеңінен жайып, қалықтай ұшқан бақыт құсын тоқыған. Оны тоқудағы мақсаты, тағы да аңыздың астарына келіп тоғысып отыр. Аңыз бойынша ұшып бара жатқан бақыт құсын көрген адам тілек тілесе, оның тілегі міндетті түрде орындалады екен. Раушан Базарбаеваның бұл туындысы қандайда бір арман-тілегіне жетуге деген ұмтылыстан туған ой секілді.

Еңбектері жұртшылық жүрегінен ойып тұрып орын алған Құттыбек Жақыпов туындыларында да тақырыпқа тиек етіп отырған «құс» бейнесі жиі орын алады. 2010-2014 жылдар аралығындағы жұмыстарына автордың азаттықтың нышанын біріктірген туындыларының бірі «Бозторғай». Бозторғай – халық даналығында жиі кездесетін, аңыз кейіпкеріндегі балапандары үшін өмір кешетін құс.

Қ.Жақыпов «Бозторғай» гобелені бір қарағанда жайлаудағы көріністі көз алдына әкелгендей. Дегенмен, автордың аңыз желісінен алыстамағанын аңғарамыз. Сюжеті бойынша картина төменнен жоғары қарай бейнеленген баспалдақ немесе қабырғаның қалануы секілді көрініс береді. Бірінші қатары иректелген сызық арқылы тоқылған көрініс. Ал оның үстіне қойлар салынған. Декбірі қашқан құс балапандары үшін шырылдап, ұясын момын қойдың үстінде қалдырған. Гобеленші өз туындысында одан басқа шеңбердің бейнесін де тоқыған. Шеңбер шексіздіктің символы. Қорыта айтқанда автор қой үстіне бозторғай жұмыртқалағандай тыныш заманымыздың шегі болмасын, шексіз болсын дегісі келетіндей.

Қазақ қол өнерін бүгінгі күнмен байланыстырып отырған Қ.Жақыповты өзге гобеленшілермен шатастырып алу мүмкін емес. Оның бұл жұмысының астарында бүгінгі күннің тынысы мен кешегінің тамыры өрнектелген. Қашанда аңыз әңгімені кие тұтқан халық ұрпағы оны әрдайым өнеріне арқау етіп отырған. Табиғатпен тумысынан етене туған жұртымыз, сайын даланың сары құсын әніне де, жырына да қоса отырып, қой үстіне бозторғай жұмыртқалаған заман деп атаған. Автор бұл тақырып арқылы бозторғайдың жаны балалары үшін екенін көрсетсе, менің жаным елім үшін, жұртымның өнері үшін деп бозторғайша шырылдап жүргенін аңғартады...

Осы тақырып аясында біріктіруге болатын гобеленшілер қатарына Малик Мұқан мен Айдар Жамхан да бар. Басқа гобеленшілер секілді олар да өз туындыларының сюжетіне құстарды кіріктіре білген. Қарастырып отырған гобеленшілердің өзара ұқсастықтары олардың техникаларында ғана емес, шығармашылық идеяларындағы тіршілік иелерімен, кейбір белгі, нышандарды суреттеулерінен көре аламыз. Мәселен, К.Жұбаниязованың «өмір ағымдарындағы» толқындар құстармен толықтырылып тұр, бұл үрдісті Р.Базарбаева да жалғастырып отырғандай. Екеуі де ұшқан құсты бейнелей отырып ирек сызықтармен көркемдігін арттырған. Ал, Қ.Жақыпов бозторғайдың қонып отырған кескінін жасап шығарған. Десе де атап өткен иректер ол туындыда да кездескен болатын. Әркімнің туындысында

әртүрлі құс суреттеледі дегенмен оған қосалқы бір ғана бейне олардың бәрінің ойын бір жерге біріктіреді. Яғни, құс секілді, бір келіп-бір кететін өтпелі өмір ағымдары тыныш әрі мақтана айтатындай ғұмыр болса екен деген сияқты.

Құс – әдеміліктің көрінісі, биіктіктің нышаны, уақыттың белгісі. Еркіндіктің символы. Азаттықты арман тұтып, биікке ұмтылған, уақыттың қадірін түсінетін жандардың шығармаларына арқау болған көрініс. Көркем құбылыс иесі. Аспан әлеміндегі қорғаушымыз құсты көксіз, көкті құссыз елестете алмайтынымыздай бүгінде әрбір туындыны да солай ғана көре аламыз. Кез келген бейнелеушінің туындысында құс бейнесі кездесіп отырады, және де ол кездейсоқтық емес, біздің түсінуіміз бойынша аңыздан туған астарлы ойлардың куәсі мен шындығы іспетті.

Мадина ҚҰРАЛ
«Өнертану» мамандығы 3 курс

Отечественный брак

Не так давно на большие экраны вышла отечественная кинокомедия с довольно интересным названием «Брат или брак?». Для режиссера Ернара Нургалиева это первая работа в комедийном жанре. Роль невесты и младшей сестренки пятерых братьев, девушку по имени Гаухар (Гоха) сыграла Куралай Анарбекова. Вы должны помнить ее по роли Корлан в «Жажүрек мың бала», она же выступила в качестве продюсера фильма.

Сценарий посредственный, никакой смысловой нагрузки не несет, примитивный юмор с одноразовыми шутками. Посмотрел, посмеялся, забыл.

Молодой человек по имени Айдар (Даурен Сергазин) делает своей возлюбленной предложение. Та поспешно отказывается, заявляя, что ее братья будут против. Айдар все же решает познакомиться с ними поближе, но первая встреча оставляет желать лучшего. Братья Гаухар настолько разные: это и почетный сотрудник полиции Аман ага, и эксцентричный Канапья (Канапля), замкнутый Асан ага, спортсмен Бага и бизнесмен Аян. Они крайне

недовольны выбором сестренки. Гаухар решает переубедить братьев на встрече с каждым из них по отдельности, но с каждой встречей шансы Айдара уменьшаются.

Фильм поставил задачу привлечь внимание молодой аудитории участием в нем харизматичного Нурлана Сабурова (Аян) и миловидного Тауекела Мусилима (Марсель). Для Сабурова, покорителя российских «стэнд-апов», это был первый актерский опыт в полнометражном фильме. И играл он самого себя, и шутки были придуманы скорее всего им. Тауекел же успел себя зарекомендовать не только как актер, но и телеведущий. Хотя я скептически отношусь к его игре, не думаю, что кто-нибудь другой справился бы с ролью самовлюбленного мачо так, как сделал это он. Потому что, чем больше ты переигрываешь, тем смешнее это выглядит, чего и добиваются создатели комедий в Казахстане.

В отечественном кинематографе не развит жанр фантастики, но в подобных комедиях больше сказочного, далекого от реальности. Неужели жизнь обычных жителей страны настолько сера и хмура, что снимать фильмы, опираясь на реальные истории, с нормальными героями, так сложно? Почему все должно быть так неправдоподобно и преувеличено?

Центральный персонаж – мягкохарактерный, не имеющий чувства юмора фалалей, или, по-нашему, «бейшара». Гаухар же, будучи единственной девочкой в семье, получила «мужское» воспитание, решительная она всю инициативу берет на себя (Век сильных женщин и слабых мужчин). Айдар полнейшая противоположность всем пятерым братьям, которые успешны и уважаемы. Он это признает. Но Гаухар в Айдаре привлекают искренность, доброта. И несмотря на то, что они с разных берегов, все же готовы окунуться в океан любви, плыть против течения, но стать единым целым. В этом абзаце я постаралась выразить идею, вложенную в фильм. Представляете, если убрать весь каламбур с фильма, добавить диалоги, которые потом цитировала бы молодежь, интересные операторские решения, и с этой группой актеров можно было бы снять серьезный фильм. Но это комедия, в которой плоски не только анекдоты Айдара, а весь фильм в целом.

Жулдыз ЖАРКЕНОВА
«Жиноведение» 1 курс

Город, где растут личности

Поистине Астана – город больших возможностей, где каждому человеку дается возможность реализовать свой потенциал, раскрыть новые грани своих возможностей, попробовать себя в новой, доселе неизведанной сфере. Под эгидой данного послыла 7 октября 2017 года в рамках проекта «Digital Life» проводился тренинг по обучению волонтеров, разработке и подготовке мастер-классов по популяризации мобильных

технологий и приложений на тему «Цифровые волонтеры». На данном тренинге мы узнали, как развиваются цифровые технологии, научились преподавать взрослым, тренировались рассказывать о мобильных приложениях, придумывали игры для тренингов, создавали свою программу для тренинга. Хотелось бы отметить моменты, которые оставили яркое впечатление. Например, есть уникальное приложение Coursera (кстати мы его скачали во время самого тренинга), оптимизирующее процесс обучения студентов, помогающее легче усваивать лекционный материал. А после успешного завершения обучения нам выдали сертификаты участников тренинга «Цифровые волонтеры». Исполнительный директор Общественного Фонда «Еркіндік қанаты» Елена, проводившая тренинг, любезно согласилась ответить на вопросы участников:

- Корреспондент: Елена, как нам кажется, волонтерство – это очень сложная работа, как вы думаете, с какого возраста можно этим заниматься?

- Тренер: На самом деле все зависит от того, в какой сфере деятельности вы выбираете волонтерство. Например, волонтерство в общественном фонде, в приюте. Мы выбираем волонтеров с 18 лет, хотя есть и с 14 лет. Потому что работа несложная. Все зависит от личного настроения.

- Корреспондент: Тяжело ли заниматься этим делом? Нужен ли наставник волонтеру?

- Тренер: На самом деле несложно. Есть просто дефицит времени, определенная загруженность. Желательно иметь наставника, координатора, так как волонтеру необходимо черпать какие-то знания, получать определенные навыки. Но не всегда это получается. Хотя наставником быть совсем несложно. Ведь здесь нужно просто передать свои знания, навыки и умения.

- Корреспондент: Мы 2 дня посещали ваш тренинг, нам очень понравилось. Как вы думаете, такие студенты, как мы, могут самостоятельно проводить тренинги?

- Тренер: Этому можно научиться. Но самые главные знания приходят именно с опытом. Самое важное при проведении тренинга четко знать тематику. Недостаточно будет просто скачать информацию с интернета. Тема должна быть близка, вы должны ее через себя пропустить. Можно начать с темы, которая интересна лично вам. И самое главное, необходимо самому много знать, читать, совершенствоваться, быть в тренде. Можно попытаться создать свою программу, попробовать говорить другим людям.

- Корреспондент: как вы знаете, данный тренинг посетили в основном участники ЦТМ. Что вы думаете об этом?

- Тренер: Я рада, что при каждом университете есть инициативная группа молодых людей, которые могут делать фантастические вещи. И чем больше молодежи будет создавать для своего города, для своей страны, тем больше позитивных вещей будет у нас в городе. Тем самым вы помогаете себе, раскрываетесь, а также вы помогаете населению. Это здорово!

- Корреспондент: Что бы вы могли пожелать нашим студентам, начинающим волонтерам?

- Тренер: быть активными, любознательными, стараться делать все лучше. И спасибо, что есть вы – активисты ЦТМ.

При поддержке Центра Творческой Молодежи КазНУИ у студентов имеются неограниченные возможности посещать подобные социальные мероприятия, направленные на поддержку и развитие молодежи. Такие мероприятия интересны тем, что появляется возможность знакомиться с новыми людьми, обмениваться опытом, узнавать что-то новое, раскрывать новые грани своей личности, вдохновлять окружающих.

Илан РАХМЕТУЛЛАЕВА
«Сценография» 1 курс

... Ол ойнаған рөлге сенесің

Үлкен сахна, ду қол шапалақ, құшақ-құшақ гүлдер... Актер өмірі шын мәнісінде осындай ма? Иә, мүмкін. Себебі, көрермен назары, ықыласы, көңілі сахнадағы актерлердің ойынына ауары сөзсіз. Бірақ, бұл оның мықтылығының толық дәлелі емес. Театр реформаторы К.С.Станиславский айтқандай «Кіші рол болмайды, кішкентай актер болады» демекші, менің кезекті ойларым осы сөздердің дәлелі, яғни ерекше өнер иесі жайлы болмақ.

Ақпанның суық, ызғарлы күні еді. Бұл кездесуге барар жолда қатты қобалжығаным бар. Бұл ерекше жанмен алғаш көріскенім осы сәттен басталды. Мінезі байсалды, сабырлы, ерекше ағалық қамқорлық барын сезіндім. Оның жасаған бейнелерін бір сәт ой-көкжиегінен өткізіп, сахнадағы мен өмірдегі кейпі жер мен көктей екенін аңғардым. «Не деген талантты жан десеңші» - деп сүйсінгенім бар.

Актер деген кім? Нағыз актер тек ізденіс пен тынымсыз еңбектің нәтижесінен тұратын өнер иесі емес. Ол – жүрегі тұмадай таза, өнерге деген кіршіксіз адал да пәк махаббатпен

туған жан болса керек. Ол – хас сұлудың көз жасындай мөлдір өнерді асылдай тұтқан Асылбек Қапаев дер едім. Біз оны тек «Жантықтардың» кейпінде көріп көзіміз үйренген. Бірақ, бұл актер шығармашылығына тұсау болады деп ойламауымыз керек. Себебі, ол осындай бейнелердің қаһарманы.

1999 жылы Театр және Көркем сурет институтының (Т.Жүргенов атындағы қазақ өнер академиясы) актер бөлімін бітіріп, Астана қалалық Қ.Қуанышбаев атындағы Мемлекеттік академиялық қазақ музыкалық драма театрына келгеннен бері қазіргі күнге дейін актер өз көрерменін өнерімен сүйсіндіріп келеді. Жағымсыз кейіпкерлерді ойнап дауға да тап болып жүретіні рас. Бірде «Қаллеки» театрының ұжымы гастрольдік сапармен Қарағанды өңіріне барып, Қ.Р еңбек сіңірген қайраткері Болат Ұзақовтың режиссурасымен қойылған Серік Тұрғынбекұлының «Мұқағали» поэтикалық драмасын дүйім жұртқа паш етті. Қойылым соңында жергілікті тұрғындар Асылбекке: «Оңбаған, қара ниет. Осы сендейлердің кесірінен бәрі де...» - деп қатты ашуға булығып кеткендері бар. Бірақ, актер ойынының көрермендерге осындай әсер қалдырғаны спектакльдің көркемдік дәрежесінің жоғары екендігін көрсетеді. Демек, актер көпшілікті өз шеберлігімен сендіре алды. Мәселен, актер Асылбек аталмыш спектакльде бір емес, бірнеше жағымсыз рөлді кескіндейді. Бірде Ол Мұқанның көшедегі жанашыры, сырласы (алқаш), бірде оны тергеуге алып, қысым көрсететін милиция қызметкері болса, енді бірде жоғарғылардың ұсқынсыз әрекетінің кесірінен Мұқанға баспана бермей кететін кеңес өкіметінің хатшысы кейпінде көрінеді. Бұл қысымсыз әрекетке баруына оның сана-сезімі, ой-түйсігінің қатысы жоқ, жоғарғылардың істетіп отырған әрекеті, олардың көреалмаушылығы болса керек. Бір спектакльдің төңірегінде актер Қапаев шеберлігінің әр алуандығын байқаймыз. Осы жерде режиссердің де шеберлігін айтпасқа болмайды. Бір актердің бойындағы жиынтық бейнелер арқылы сонау қоғамның келбетін көрермен қауымға жеткізе білді. Спектакльді көре отырып «Мұқанды ішкізетін де қоғам, тергейтін де қоғам, үй беремін деп бермейтін де қоғам» - деп сахнадағы шындыққа ой қосасың. Осындай жағымсыз кейіпкерлерді суреттеп жүріп халыққа жағу бір актердің бойына артылған ауыр жүк. Аталмыш қойылымның жоғары деңгейлі спектакльдердің қатарынан табылу мақсатында актердің өз-өзімен жұмыс істегені қаншалықты қиын екенін көз алдыңызға елестетіп көрдіңіз бе? Оның сахнадағы серіктесі Мұқағали бейнесіндегі Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері

Жанқалдыбек Төленбаевпен де тынымсыз еңбек етіп, әр рөлдің бір-біріне ұқсап қалмау мақсатында көп ізденгені байқалады. Актер шеберлігінің жоғары деңгейде екендігі соншалық, тіпті жек көріп кетесің. Көрермен залында отырып, сахнадағы болып жатқан оқиғаларға сенбеске амалың жоқ. Бірақ, шымылдыңтың арғы жағында қаншама маңдай тер еңбегінің төгілгенін сезінбейміз де...

Белгілі режиссер, ҚР еңбек сіңірген қайраткері Әлімбек Оразбеков сахналаған, драматург Асахмат Айларовтың «Сүрінген сұрбойдақ» комедиясы қоғамымызда жиі талқыланатын өзекті проблеманың мәнісіне бойлата түсті. Әрине, әзіл-қалжыңның астарында ащы шындық жататындығы жалпақ жұртқа белгілі. Туындының күлкі сыйлап қана қоймай, жүректі тебірентер сәттері де жоқ емес. Басты кейіпкер Темикко рөлінде – Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Мейрам Қайсанов, көршісі Сиконы кескіндейтін – Асылбек Қапаев, Дзерассаны – Қазақстанның еңбек сіңірген артисі Жанат Шайкина, ал үкімет адамы Арсамагты – Олжас Жақыпбек кейіптейді. Сико Қапаев сахнада нанымды шыққаны соншалық, езуге күлкі үйіріп, көрерменнің ыстық ықыласына бөленді. Оның бір ғана сахнада пайда болған сәтін көріп, еріксіз күлмеуге шараң жоқ. Ол өз мезансценасына тікелей бағынып қалған жоқ, сахнада өз-өзіне ерік беріп қойған көрінеді. Мұның себебі, актердің рөлге толық берілгендігі. Сахналық серіктесі Темикко екеуінің арасындағы өзара түсінісу, ұғысу сәттері белең алып, импровизацияға ұласты. Демек, қос актер бір-бірін сезінді, жұрт соған сенді, мақсат (миссия) орындалды. Қызуқанды кавказ ұлтын көрермен қауымға ерекше жеткізе білген театр актерлерінің шеберлігіне тәнті боласын.

Қазіргі таңда қазақ театр өнері үлкен сынға тап болып жүргені бәрімізге белгілі. Театр өнері деген қазақ даласындай кең, теңіздей терең түсінікке драматургия, режиссура, актер шеберлігі сынды ұғымдар жатады. Асылбектің де өмірдің өнер атты тайғақ жолындағы орны бөлек. Оның көкейіндегі өзекті мәселелер бізді бей-жай қалдырған емес. Бәлкім, оның да бізге айтары бар шығар. Актердің қазіргі таңдағы театр өнеріне көңіл толмаушылығы Қазақстанның облыстық театрларына деген қолдаудың аздығымен, тіпті жоқтығымен түсіндіріледі. Неліктен өнер академияларын енді ғана бітірген жастар бар жандарын салып, театр өнерін көтеру мақсатымен облыстық театрларға аяқ басқылары келмейді? Оның себебі қолдаудың жоқтығы. «Жылы жылы сөйлесең, жылан іннен шығады» - демекші, осындай кертартпалық болмаса, бәлкім, облыстық театрлар қазіргі таңда белең алар ма еді.

Актер өмірі қысқа болғанымен, сахнадағы ғұмыры ешқашан өлмейді. Жапал, Айдар, Төлеген, Жарас, Бірсімбай, Жылкелді, Жантық, Бенволио, Роберт, Генрих, Марио – бұл актердің кескіндеген кейіпкерлердің шағын тізбегі ғана. Оның мықтылығы нұсқалаған рөлдердің санында емес, сапасында жатыр. Тек өз кейіпкерлерінің нағыз қаһарманы тарихта өшпестей із қалдырады.

Үлкен театр - тар сахна. Ду қол шапалақ, құшақ-құшақ гүлдер... Тағы да Мұқағали қойылымы. Қошеметке лайық төрт актер. Көпшілік-қауым үш актерге шоқ-шоқ гүлін ұсынып жатты. Үш актердің жүгін арқалаған Асылбектің жанарында «Жантықтарға» деген ашуы «Қозыларға» деген құштарлығымен шайқасып жатты...

Әйгерім ДҮНГЕНЕНОВА
«Театртану» мамандығы 3 курс

Астана 2017 жыл